Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

1. srpna 2025 *

„Řízení o předběžné otázce – Právní stát – Účinná právní ochrana v oblastech pokrytých právem Unie – Článek 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU – Zásady neodvolatelnosti a nezávislosti soudců – Pověření soudce nejvyššího soudu bez jeho souhlasu rozhodováním po stanovenou dobu v jiném kolegiu tohoto soudu – Přednost unijního práva – Veřejné zakázky – Směrnice 2004/17/ES – Zadávací řízení – Použití na dohodu o převodu vlastnických práv k osvědčením o původu zelené elektřiny – Směrnice 92/13/EHS – Článek 2d odst. 1 – Přezkumné řízení při zadávání veřejných zakázek – Neúčinnost smlouvy – Zadavatel požadující zrušení smlouvy uzavřené v rozporu s pravidly pro zadávání veřejných zakázek – Zneužití práva – Absence“

Ve spojených věcech C-422/23, C-455/23, C-459/23, C-486/23 a C-493/23 [Daka] [i],

jejichž předmětem je pět žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce podaných na základě článku 267 SFEU rozhodnutími Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy, Polsko) ze dne 3. a 21. dubna 2023, jakož i ze dne 13. června 2023, došlými Soudnímu dvoru ve dnech 10., 20., 21. a 31. července 2023, jakož i dne 3. srpna 2023, v řízeních

T. B.

proti

C. B.,

za účasti:

D. B. (C-422/23),

a

G. T.

proti

T. S. A. (C-455/23),

a

E. S. A.

* Jednací jazyk: polština.

[i] Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádné ze zúčastněných stran.

proti

W. sp. z o.o.,

Bank S. A. (C-459/23),

a

S. sp. z o.o.

proti

V. sp. z o.o. (C-486/23),

a

Miasto W.

proti

M. T.,

E. T.,

A. W. (C-493/23),

za účasti:

Prokurator Prokuratury Okręgowej Warszawa-Praga w Warszawie,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení: K. Jürimäe (zpravodajka), předsedkyně senátu, K. Lenaerts, předseda Soudního dvora vykonávající funkci soudce druhého senátu, M. Gavalec, Z. Csehi a M. Condinanzi, soudci,

generální advokátka: T. Ćapeta,

za soudní kancelář: M. Siekierzyńska, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 8. ledna 2025, s ohledem na vyjádření, která předložili:

– za E. S. A.: P. Łącki, adwokat,

– za Prokuratura Okręgowa Warszawa-Praga w Warszawie: D. Winiarek, Zastępca Prokuratora Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie,

– za polskou vládu: A. Bodnar, B. Majczyna, M. Rzotkiewicz, M. Taborowski a S. Żyrek, jako zmocněnci,

– za Evropskou komisi: K. Herrmann, P. J. O. Van Nuffel a G. Wils, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generální advokátky, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU ve spojení s článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) (věci C-422/23, C-455/23, C-459/23, C-486/23 a C-493/23), zásady přednosti unijního práva (věci C-455/23, C-459/23 a C-486/23), čl. 1 odst. 2 písm. c) a odst. 4, čl. 2 odst. 1 písm. b), čl. 3 odst. 3 písm. b), článku 14, čl. 16 písm. a) a článku 20 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/17/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb (Úř. věst. 2004, L 134, s. 1; Zvl. vyd. 06/07, s. 19) ve znění nařízení Komise (ES) č. 1177/2009 ze dne 30. listopadu 2009 (Úř. věst. 2009, L 314, s. 64) (dále jen „směrnice 2004/17“), čl. 2d odst. 1 písm. a) směrnice Rady 92/13/EHS ze dne 25. února 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se uplatňování pravidel Společenství pro postupy při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a telekomunikací (Úř. věst. 1992, L 76, s. 14; Zvl. vyd. 06/01, s. 315) ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/66/ES ze dne 11. prosince 2007 (Úř. věst. 2007, L 335, s. 31) (dále jen „směrnice 92/13“), jakož i obecné zásady zákazu zneužití práva (věc C-459/23).

2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci pěti sporů, a to mezi T. B. a C. B. ve věci rozdělení společného majetku a dědictví (věc C-422/23), mezi G. T. a T. S. A. ve věci uvolnění záruky a exekuce týkající se akcií vlastněných určitou společností (věc C-455/23), mezi E. S. A. (dále jen „společnost E.“) na straně jedné a W. sp. z o.o. (dále jen „společnost W.“) a Bank S. A. na straně druhé, pokud jde o právní neexistenci smluvního vztahu (věc C-459/23), mezi S. sp. z o.o. a V. sp. z o.o. ve věci návrhu na zaplacení (věc C-486/23), jakož i mezi Miasto W. a M. T., E. T. a A. W. ve věci povinnosti doložit projev vůle (věc C-493/23).

Právní rámec

Unijní právo

Směrnice 2003/88/ES

3 Článek 6 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/88/ES ze dne 4. listopadu 2003 o některých aspektech úpravy pracovní doby (Úř. věst. 2003, L 299, s. 9; Zvl. vyd. 05/04, s. 381) stanovil:

„Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby v souladu s potřebou chránit bezpečnost a zdraví pracovníků

[...]

b) nepřekračovala průměrná délka pracovní doby pro každé období sedmi dnů včetně přesčasů 48 hodin.“

Směrnice 92/13

4 Článek 2d odst. 1 písm. a) a odst. 2 směrnice 92/13 zněl:

„1. Členské státy zajistí, aby orgán příslušný k přezkumu, který je nezávislý na zadavateli, považoval smlouvu za neúčinnou nebo aby její neúčinnost byla výsledkem rozhodnutí tohoto orgánu v kterémkoli z těchto případů:

a) jestliže veřejný zadavatel zadal zakázku bez předchozího zveřejnění oznámení o zakázce v *Úředním věstníku Evropské unie*, aniž by to bylo podle [směrnice 2004/17] přípustné;

[...]

2. Důsledky považování zakázky za neúčinnou stanoví vnitrostátní právo.

Vnitrostátní právo může stanovit zpětné zrušení všech smluvních závazků, anebo omezit rozsah zrušení na ty závazky, které by bylo třeba ještě splnit. Ve druhém případě členské státy stanoví použití jiných sankcí ve smyslu čl. 2e odst. 2.“

5 Článek 2d odst. 1 písm. a) a odst. 2 směrnice 92/13 byl do směrnice 92/13 vložen směrnicí 2007/66. Body 2, 13, 14 a 20 odůvodnění směrnice 2007/66 znějí následovně:

„(2) [...] V souladu s judikaturou Soudního dvora by měly členské státy zajistit, aby byly k dispozici účinné a rychlé prostředky nápravy vůči rozhodnutím veřejných zadavatelů a zadavatelů o tom, zda konkrétní zakázka spadá do osobní a věcné působnosti směrnic [Evropského parlamentu a Rady] 2004/18/ES [ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby (Úř. věst. 2004, L 134, s. 114; Zvl. vyd. 06/07, s. 132)] a [2004/17].

[...]

(13) Za účelem boje proti protiprávnímu přímému zadávání zakázek, které Soudní dvůr označil za nejzávažnější porušení práva Společenství v oblasti zadávání veřejných zakázek ze strany veřejného zadavatele či zadavatele, by měly být stanoveny účinné, přiměřené a odrazující sankce. Smlouva uzavřená na základě protiprávního přímého zadání zakázky by proto měla být v zásadě považována za neúčinnou. Neúčinnost by neměla být automatická, nýbrž by měla být prohlášena nezávislým orgánem příslušným k přezkumu nebo by měla být výsledkem jeho rozhodnutí.

(14) Neúčinnost je nejúčinnějším způsobem obnovení hospodářské soutěže a vytvoření nových obchodních příležitostí pro hospodářské subjekty, které byly protiprávně zbaveny možnosti zúčastnit se soutěže. Přímé zadávání ve smyslu této směrnice zahrnuje veškeré zakázky zadané bez předchozího zveřejnění oznámení o zakázce v *Úředním věstníku Evropské unie* ve smyslu směrnice [2004/18]. To odpovídá postupu bez předchozí výzvy k účasti v soutěži ve smyslu směrnice [2004/17].

[...]

(20) Touto směrnicí by nemělo být vyloučeno použití přísnějších sankcí podle vnitrostátního práva.“

Směrnice 2004/17

6 Body 2, 3 a 9 odůvodnění směrnice 2004/17 zněly následovně:

„(2) Významným důvodem pro zavedení pravidel pro koordinaci postupů při zadávání zakázek v těchto odvětvích je značné množství způsobů, kterými mohou vnitrostátní orgány ovlivnit jednání těchto subjektů […]

(3) Dalším z hlavních důvodů nezbytnosti koordinace postupů při zadávání zakázek subjekty působícími v těchto odvětvích je uzavřený charakter trhů, na kterých působí […]

[…]

(9) Pro zajištění otevřeného zadávání veřejných zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb v hospodářské soutěži je žádoucí, aby byla vypracována ustanovení, která zavádějí na úrovni Společenství koordinaci zakázek překračujících určitou hodnotu. […]“

7 Článek 1 této směrnice stanovil:

„1. Pro účely této směrnice se použijí definice uvedené v [tomto článku].

2. […]

c) ‚Zakázky na dodávky‘ jsou zakázky jiné než uvedené v písmenu b), jejichž předmětem je koupě, koupě najaté věci, nájem nebo koupě na splátky výrobků, s předkupním právem či bez něho.

Zakázka, jejímž předmětem je dodávka výrobků a která vedle těchto dodávek zahrnuje rovněž umísťovací a instalační práce, se považuje za ‚zakázku na dodávky‘.

[…]

4. ‚Rámcová dohoda‘ je dohoda mezi jedním nebo více zadavateli uvedenými v čl. 2 odst. 2 a jedním nebo více hospodářskými subjekty, jejímž účelem je stanovit podmínky, zejména s ohledem na ceny a případně na předpokládané množství, kterými se budou řídit zakázky zadávané během daného období.“

8 Článek 2 odst. 1 a 2 uvedené směrnice stanovil:

„1. Pro účely této směrnice se rozumí:

[…]

b) ‚veřejným podnikem‘ jakýkoli podnik, ve kterém veřejní zadavatelé mohou vykonávat přímo nebo nepřímo dominantní vliv na základě jejich vlastnictví podniku, majetkové účasti v něm nebo předpisů, kterými je upraven.

Dominantní vliv veřejných zadavatelů se předpokládá, jestliže ve vztahu k podniku, přímo nebo nepřímo:

– drží většinu upsaného základního kapitálu podniku […]

[…]

2. Tato směrnice se vztahuje na zadavatele, kteří:

a) jsou veřejnými zadavateli nebo veřejnými podniky a vykonávají některou z činností uvedených v článcích 3 až 7;

[…]“

9 V článku 3 odst. 3 téže směrnice bylo stanoveno:

„Co se týče elektřiny, vztahuje se tato směrnice na tyto činnosti:

a) poskytování nebo provoz pevných sítí určených k poskytování služby veřejnosti v souvislosti s výrobou, dopravou nebo distribucí elektřiny; nebo

b) dodávk[y] elektřiny do takových sítí.“

10 Článek 14 směrnice 2004/17 stanovil:

„1. Zadavatelé mohou považovat rámcovou dohodu za zakázku ve smyslu čl. 1 odst. 2 a uzavřít ji v souladu s touto směrnicí.

2. Pokud zadavatelé uzavřeli rámcovou dohodu v souladu s touto směrnicí, mohou při zadávání zakázek založených na této rámcové dohodě použít čl. 40 odst. 3 písm. i).

3. Pokud nebyla rámcová dohoda uzavřena v souladu s touto směrnicí, nemohou zadavatelé použít čl. 40 odst. 3 písm. i).

4. Zadavatelé nesmějí rámcové dohody zneužívat nebo je používat způsobem, který by bránil hospodářské soutěži, omezoval ji nebo ji narušoval.“

11 Článek 16 písm. a) této směrnice zněl:

„Tato směrnice se vztahuje na zakázky, které nejsou vyloučeny podle článků 19 až 26 nebo v souladu s článkem 30, který se týká výkonu dané činnosti, a jejichž odhadovaná hodnota bez daně z přidané hodnoty (DPH) se rovná těmto prahovým hodnotám nebo je vyšší:

a) 387 000 [eur] pro zakázky na dodávky a služby“.

12 Článek 17 uvedené směrnice zněl takto:

„1. Výpočet odhadované hodnoty zakázky je založen na celkové splatné částce bez DPH, odhadované zadavatelem. Tento výpočet bere v úvahu celkovou odhadovanou částku, která zahrnuje jakoukoli formu případné opce a případné obnovení zakázky.

[...]

2. Zadavatelé nesmějí obejít použití této směrnice rozdělováním stavebních projektů nebo navrhovaných nákupů za účelem obdržení určitého množství dodávek nebo služeb nebo užíváním zvláštních metod výpočtu odhadované hodnoty zakázek.

3. U rámcových dohod a dynamických nákupních systémů se v úvahu bere nejvyšší odhadovaná hodnota bez DPH všech zakázek zamýšlených pro celou dobu platnosti dohody nebo trvání systému.

[...]

7. V případě zakázek na dodávky nebo na služby, které jsou pravidelné povahy nebo které mají být obnovovány během daného období, se odhadovaná hodnota zakázky vypočte na základě:

a) buď celkové skutečné hodnoty po sobě jdoucích zakázek stejného druhu zadaných během předchozích dvanácti měsíců nebo předchozího účetního období, pokud možno přizpůsobené odhadovaným změnám v množství nebo hodnotě během dvanácti měsíců následujících po první zakázce;

b) nebo celkové odhadované hodnoty po sobě jdoucích zakázek zadaných během dvanácti měsíců následujících po první dodávce nebo během finančního roku [účetního období], je-li delší než dvanáct měsíců.“

13 Článek 20 odst. 1 téže směrnice stanovil:

„Tato směrnice se nevztahuje na zakázky, které zadavatelé zadávají za jiným účelem, než je vykonávání jejich činností uvedených v článcích 3 až 7, nebo za účelem vykonávání takových činností ve třetí zemi za podmínek, které nezahrnují fyzické využívání sítě nebo geografické oblasti v rámci [Evropského] [s]polečenství.“

14 Článek 40 odst. 3 písm. i) směrnice 2004/17 stanovil:

„Zadavatelé mohou použít řízení bez předchozí výzvy k účasti v soutěži v těchto případech:

[...]

i) pro zakázky, jež mají být zadány na základě rámcové dohody, za předpokladu, že je splněna podmínka uvedená v čl. 14 odst. 2“.

Směrnice 2014/25/EU

15 Bod 23 odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/25/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb a o zrušení směrnice 2004/17/ES (Úř. věst. 2014, L 94, s. 243) uvádí:

„Je třeba vyjasnit, že hovoří-li tato směrnice o dodávce elektřiny, jsou zahrnuty výroba, velkoobchodní prodej a maloobchodní prodej elektřiny, aniž se tím jakkoli rozšiřuje oblast působnosti této směrnice.“

16 Článek 7 první pododstavec této směrnice stanoví:

„Pro účely článků 8, 9 a 10 zahrnuje výraz ‚dodávka' výrobu/produkci, velkoobchodní prodej a maloobchodní prodej."

17 Článek 9 odst. 1 uvedené směrnice stanoví:

„Pokud jde o elektřinu, vztahuje se tato směrnice na tyto činnosti:

a) poskytování nebo provoz pevných sítí určených k poskytování služby veřejnosti v souvislosti s výrobou, dopravou nebo distribucí elektřiny;

b) dodávky elektřiny do těchto pevných sítí."

Směrnice 2009/28/ES

18 Článek 2 druhý pododstavec písm. k) a l) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a o změně a následném zrušení směrnic 2001/77/ES a 2003/30/ES (Úř. věst. 2009, L 140, s. 1) obsahoval následující definice:

„k) ‚režimem podpory' se rozumí jakýkoli nástroj, režim či mechanismus uplatňovaný členským státem či skupinou členských států, který podporuje užívání energie z obnovitelných zdrojů snížením nákladů na výrobu této energie [...] zvýšením ceny, za kterou ji lze prodat, nebo zvýšením množství takto prodané energie prostřednictvím povinnosti využívat energii z obnovitelných zdrojů nebo jinak [prostřednictvím jiného pobídkového opatření]. To zahrnuje mimo jiné investiční pomoc, osvobození od daně nebo snížení daně, vrácení daně, režimy podpory pro povinnost [spojené s povinností] využívat energii z obnovitelných zdrojů, včetně režimů používajících zelené certifikáty, a režimy přímé cenové podpory, včetně tarifů výkupních cen a plateb prémií;

l) ‚povinností využívat energii z obnovitelných zdrojů' se rozumí vnitrostátní režim podpory, který požaduje po výrobcích energie, aby zahrnuli určitou část energie z obnovitelných zdrojů do své výroby, po dodavatelích energie, aby zahrnuli určitou část energie z obnovitelných zdrojů do své dodávky, nebo po spotřebitelích energie, aby zahrnuli určitou část energie z obnovitelných zdrojů do své spotřeby. Zahrnuty jsou i režimy, v jejichž rámci mohou být tyto požadavky splněny používáním zelených certifikátů".

Polské právo

Zákon o Nejvyšším soudu

19 Článek 23 zákona o Nejvyšším soudu (ustawa o Sądzie Najwyższym) ze dne 8. prosince 2017 (Dz. U. z roku 2018, č. 5) ve znění pozdějších předpisů (Dz. U. z roku 2021, č. 1904) ve znění použitelném na spory v původním řízení (dále jen „zákon o Nejvyšším soudu") stanoví:

„Občanskoprávní kolegium [Izba Cywilna] je příslušné rozhodovat ve věcech občanského práva, obchodního práva, práva duševního vlastnictví, rodinného práva a opatrovnictví, jakož i ve věcech týkajících se registrace podniků a registrace zástav."

20 Článek 25 tohoto zákona stanoví:

„Pracovněprávní a sociálněprávní kolegium [Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych] je příslušné rozhodovat ve věcech pracovního práva a sociálního zabezpečení.“

21 Článek 35 § 3 uvedeného zákona stanoví:

„Soudce může být předsedou Nejvyššího soudu [(Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Polsko)] pověřen účastí na projednání určité věci v jiném kolegiu, a pokud s tím souhlasí, rozhodováním po stanovenou dobu v jiném kolegiu. Pověření soudce rozhodováním v jiném kolegiu bez jeho souhlasu může nastat po dobu nepřesahující šest měsíců v roce. Po uplynutí doby, po kterou byl soudce pověřen rozhodováním v jiném kolegiu, soudce pokračuje v činnostech ve věcech, které mu byly v tomto kolegiu přiděleny, až do jejich skončení.“

Zákon o veřejných zakázkách

22 Článek 132 odst. 1 zákona o veřejných zakázkách (ustawa – Prawo zamówień publicznych) ze dne 29. ledna 2004 (Dz. U. částka 19, č. 177), ve znění použitelném na spor v původním řízení ve věci C-459/23, stanovil:

„Ustanovení této kapitoly se vztahují na zakázky zadávané veřejnými zadavateli uvedenými v čl. 3 odst. 1 bodě 3 a jejich sdruženími a veřejnými zadavateli uvedenými v čl. 3 odst. 1 bodě 4 […] s výhradou čl. 3 odst. 1 bodu 5, pokud je zakázka zadána za účelem vykonávání některé z těchto činností:

[…]

3) budování sítí pro poskytování veřejných služeb spojených s výrobou, přenosem nebo distribucí elektřiny, plynu nebo tepla nebo dodávky elektřiny, plynu či tepla do těchto sítí, případně provozování těchto sítí […]“

23 Článek 146 tohoto zákona, ve znění použitelném na spor v původním řízení ve věci C-459/23, stanovil:

„1. Smlouva musí být zrušena, pokud zadavatel:

[…]

2) nezveřejnil oznámení o zakázce ve *Věstníku veřejných zakázek* [*Biuletyn zamówień Publicznych*] nebo nezaslal oznámení o zakázce Úřadu pro publikace [Evropské unie];

[…]

4. Z důvodů uvedených v odstavcích 1 a 6 se nelze domáhat neplatnosti smlouvy na základě článku 189 občanského soudního řádu [(ustawa – Kodeks postępowania cywilnego) ze dne 17. listopadu 1964 (Dz. U. částka 43, č. 296) ve znění pozdějších změn].“

Spory v původním řízení a předběžné otázky

Okolnosti a otázky společné všem věcem

24 K občanskoprávnímu kolegiu Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) (dále jen „občanskoprávní kolegium“), který je předkládajícím soudem, bylo podáno pět kasačních opravných prostředků.

25 Předsedkyně občanskoprávního kolegia (Prezes kierująca pracą Izby Cywilnej) usneseními určila senáty složené ze tří soudců, z nichž každý rozhoduje o jedné z těchto pěti věcí, a pro každou věc určila soudce zpravodaje.

26 V každém z takto určených tříčlenných senátů zasedají kromě jednoho soudce občanskoprávního kolegia dva soudci přidělení k pracovněprávnímu a sociálněprávnímu kolegiu Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy). Tito dva posledně uvedení soudci byli usneseními předsedkyně tohoto soudu na základě čl. 35 § 3 zákona o Nejvyšším soudu pověřeni rozhodováním v občanskoprávním kolegiu po dobu tří měsíců od 1. dubna do 30. června 2023. Ve třech z těchto pěti věcí byla tato pověření spojena se změnou soudce zpravodaje, a to ve prospěch některých takto pověřených soudců.

27 Předkládající soud má z několika důvodů pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti takto sestavených senátů.

28 Zaprvé tento soud zdůrazňuje, že dotčení soudci byli pověřeni rozhodováním po stanovenou dobu v občanskoprávním kolegiu bez jejich souhlasu. Navíc s nimi nebylo toto pověření předem konzultováno.

29 Zadruhé uvedený soud podotýká, že tato pověření nebyla nijak zdůvodněna. S odkazem na důvody, které se objevily v tisku a které se týkaly pověření velkého počtu soudců rozhodováním po stanovenou dobu v občanskoprávním kolegiu, uvádí, že pracovní zatížení a značné množství nevyřízených věcí v tomto kolegiu jsou způsobeny jeho současným vedením a nemohou taková pověření ospravedlnit.

30 Zatřetí pověření soudci podle polského práva nepožívají žádné soudní ochrany. Rozhodnutí o pověření soudce rozhodováním po stanovenou dobu v jiném kolegiu totiž může být přezkoumáno pouze Národní radou soudnictví (Krajowa Rada Sądownictwa, Polsko). Tento přezkum přitom s ohledem na současné složení této rady nepředstavuje opravný prostředek před nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem.

31 V tomto ohledu předkládající soud činí paralelu mezi pověřením soudce bez jeho souhlasu rozhodováním po stanovenou dobu v jiném kolegiu, než ke kterému byl přidělen, a přeřazením soudce bez jeho souhlasu. Přitom v bodě 118 rozsudku ze dne 6. října 2021, W.Ż. (Kolegium pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné Nejvyššího soudu – Jmenování) (C-487/19, EU:C:2021:798) rozhodl Soudní dvůr, že taková opatření spočívající v přeřazení mohou porušovat zásady neodvolatelnosti a nezávislosti soudců a musí být předmětem soudního přezkumu.

32 Začtvrté jak předsedkyně občanskoprávního kolegia, tak předsedkyně Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), které přijaly usnesení dotčená ve věci v původním řízení, byly jmenovány soudkyněmi Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) za stejných protiprávních okolností, jako jsou okolnosti zkoumané Soudním dvorem ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 6. října 2021,

W.Ż. (Kolegium pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné Nejvyššího soudu – Jmenování) (C-487/19, EU:C:2021:798). Soudní řízení, jehož se účastní takové osoby, jsou přitom neplatná, neboť jsou v rozporu s právem jednotlivců na spravedlivý proces.

33 Zapáté soudci pověřeni tím, aby po stanovenou dobu rozhodovali v občanskoprávním kolegiu, nejsou zproštěni výkonu soudní činnosti v jejich domovském kolegiu. Musí se tedy vypořádat s dvojím pracovním zatížením.

34 Je přitom třeba hned na úvod podotknout, že toto dvojí pracovní zatížení nemá v polském právu žádný právní základ. Článek 35 § 3 zákona o Nejvyšším soudu totiž umožňuje pověření soudce rozhodováním v jiném kolegiu bez jeho souhlasu pouze pro konkrétní případ nebo po omezenou dobu. V posledně uvedeném případě by měl dotyčný soudce rozhodovat pouze v tomto jiném kolegiu, a nikoli současně v tomto jiném kolegiu a ve svém domovském kolegiu.

35 Uvedené dvojí pracovní zatížení dále vyvolává problémy, pokud jde o kvalitu rozhodování, a to vzhledem k věcné specializaci soudců Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), která je nezbytná pro řádné fungování tohoto soudu. Pověření soudce rozhodováním v jiném kolegiu vede k tomu, že dotyčný soudce rozhoduje v oblastech práva, na které se nespecializuje.

36 Konečně předkládající soud v některých svých žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce poznamenává, že uvedené dvojí pracovní zatížení může být v rozporu s čl. 6 písm. b) směrnice 2003/88. Podle jeho názoru není možné připustit, aby předseda soudu měl diskreční pravomoc přidělovat soudci další úkoly bez jakéhokoli dialogu, a to i v situaci, kdy přidání těchto úkolů vede k překročení maximálních evropských a národních norem týkajících se pracovní doby.

37 S ohledem na tyto skutečnosti má předkládající soud pochybnosti o slučitelnosti složení senátů, které mají rozhodnout o pěti kasačních opravných prostředcích, s požadavky čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU ve spojení s článkem 47 Listiny. Ve věcech C-455/23, C-459/23 a C-486/23 si kromě toho klade otázku, zda v případě neslučitelnosti s unijním právem mají tyto senáty povinnost odmítnout rozhodnout.

38 Za těchto podmínek se Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru ve věcech C-422/23 a C-493/23 následující předběžné otázky:

„1) Je třeba v situaci, kdy ustanovení vnitrostátního práva stanoví, že soudce vnitrostátního soudu poslední instance [soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy)] může být na základě diskrečního rozhodnutí předsedy tohoto soudu [předsedy Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy)] bez svého souhlasu pověřen rozhodováním po stanovenou dobu v roce v jiném kolegiu tohoto soudu, než ve kterém v souladu se svou odborností a kvalifikací zpravidla rozhoduje, a toto jiné kolegium je příslušné k projednávání věcí jiného druhu, než jakými se daný soudce zabýval dosud, vykládat ustanovení čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU ve spojení s článkem 47 [Listiny] tak, že vyžaduje, aby měl takto pověřený soudce za účelem ochrany své nezávislosti právo na účinný opravný prostředek proti tomuto rozhodnutí k nezávislému a nestrannému soudu v řízení splňujícím požadavky vyplývající z článků 47 a 48 [Listiny]?

2) [Musí být čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU ve spojení s článkem 47 Listiny vykládán] tak, že nezávislým, nestranným soudem, předem zřízeným zákonem a poskytujícím účinnou právní ochranu jednotlivcům v oblastech pokrytých právem Unie, není soud poslední instance členského státu [Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy)], v jehož tříčlenném senátě zasedají

soudci, z nichž dva byli bez svého souhlasu předsedou tohoto soudu pověřeni rozhodováním v jiném kolegiu uvedeného soudu příslušnému k projednání dotčené věci, než je jejich domovské kolegium v rámci téhož soudu, aniž by se předtím mohli proti rozhodnutí o tomto pověření odvolat k nestrannému a nezávislému soudu v řízení splňujícím požadavky vyplývající z článků 47 a 48 [Listiny]?“

39 Ve věcech C-455/23, C-459/23 a C-486/23 formuloval Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) své otázky následovně, přičemž upřesnil, že ve věci C-459/23 se jedná o první až třetí ze sedmi položených otázek:

„1) Je třeba čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU vykládat ve světle výkladu Soudního dvora v rozsudku [ze dne 6. října 2021, W.Ż. (Kolegium pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné Nejvyššího soudu – Jmenování) (C-487/19, EU:C:2021:798)], v tom smyslu, že pověření soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) dočasným rozhodováním v jiném kolegiu Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) bez jeho souhlasu porušuje zásadu neodvolatelnosti a nezávislosti soudců jako v případě přeřazení soudce obecného soudu z jednoho oddělení téhož soudu do druhého, jestliže:

– soudce bude pověřen rozhodováním ve věcech, jejichž předmět se neshoduje s věcnou působností kolegia, k němuž byl soudce Nejvyššího soudu přidělen;

– rozhodnutí o takovém pověření nemá soudce možnost napadnout u soudu za podmínek uvedených v bodě 118 rozsudku [ze dne 6. října 2021, W.Ż. (Kolegium pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné Nejvyššího soudu – Jmenování) (C-487/19, EU:C:2021:798)];

– rozhodnutí předsedy Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) o pověření soudce rozhodováním v jiném kolegiu a rozhodnutí předsedy občanskoprávního kolegia […] o přidělení konkrétních věcí byla vydána osobami jmenovanými do funkce soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) za totožných okolností jako ve věci[, v níž byl vydán rozsudek ze dne 6. října 2021, W.Ż. (Kolegium pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné Nejvyššího soudu – Jmenování) (C-487/19, EU:C:2021:798)], přičemž ve světle dosavadní judikatury jsou soudní řízení s účastí takových osob neplatná, neboť porušují právo jednotlivců na spravedlivý proces podle článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod[, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen ‚EÚLP‘)];

– pověření soudce rozhodováním bez jeho souhlasu na dobu určitou v jiném kolegiu Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), než je to, v němž působí, při současném zachování povinnosti rozhodovat v domovském kolegiu, nemá oporu ve vnitrostátním právu;

– pověření soudce rozhodováním bez jeho souhlasu na dobu určitou v jiném kolegiu Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), než je to, v němž působí, porušuje čl. 6 písm. b) [2003/88]?

2) Bez ohledu na odpověď na první otázku, je třeba čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU vykládat v tom smyslu, že soudem ‚zřízeným zákonem‘ není soud ve složení, jež je výsledkem rozhodnutí předsedy Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) o pověření soudce rozhodováním v jiném kolegiu a rozhodnutí předsedy občanskoprávního kolegia […] o přidělení konkrétních věcí, a to osobami jmenovanými do funkce soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) za totožných okolností jako ve věci[, v níž byl vydán rozsudek ze dne 6. října 2021 W.Ż. (Kolegium pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné Nejvyššího soudu – Jmenování)

(C-487/19, EU:C:2021:798)], jestliže podle dosavadní judikatury jsou soudní řízení s účastí takových osob neplatná, neboť porušují právo jednotlivců na spravedlivý proces podle článku 6 [EÚLP]?

3) Jestliže je odpověď na první otázku kladná nebo Soudní dvůr odpoví na druhou otázku v tom smyslu, že takto ustavený soud není soudem ‚zřízeným zákonem', je třeba čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU a zásadu přednosti unijního práva vykládat v tom smyslu, že soudci přidělení ke kolegiu soudu ustavenému tak, jak je popsáno v prvních dvou otázkách, mohou odmítnout činit úkony v jim přidělené věci, včetně rozhodování, jestliže mají za to, že rozhodnutí o pověření rozhodováním v jiném kolegiu Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) a o přidělení konkrétních věcí jsou nicotná, či mají vydat rozhodnutí s tím, že ponechají na stranách, zda rozhodnutí napadnou z důvodu porušení práva stran na řízení před soudem splňujícím požadavky plynoucí z čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU a článku 47 [Listiny]?"

Okolnosti a otázky specifické pro věc C-459/23

40 Společnost E., žalobkyně v původním řízení ve věci C-459/23, se zabývá obchodováním s elektřinou. Polská státní pokladna vlastní více než 50 % akcií této společnosti. Společnost W., která je jednou ze žalovaných v původním řízení v této věci, působí v oblasti výroby, přenosu a distribuce elektřiny.

41 Dne 24. února 2011 uzavřely společnosti E. a W. smlouvu o prodeji vlastnických práv (dále jen „smlouva dotčená v původním řízení"). Tato smlouva stanovila podmínky prodeje všech vlastnických práv vyplývajících ze zelených certifikátů, konkrétně osvědčení o původu elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů energie. Společnost W. se zavázala převést na společnost E. všechna vlastnická práva vyplývající z těchto certifikátů. Společnost E. se zavázala kupovat uvedené certifikáty prostřednictvím mimoburzovních transakcí na Polské energetické burze. Uvedená smlouva rovněž stanovila podmínky úplaty za prodej uvedených certifikátů a definovala cenový vzorec.

42 Po neúspěšných pokusech o nové sjednání cenových podmínek stanovených ve smlouvě dotčené v původním řízení přestala společnost E. v září 2017 provádět pokyny k nákupu, které jí předkládala společnost W.

43 Následně podala společnost E. žalobu na určení neexistence smluvního vztahu vyplývajícího z uzavření smlouvy dotčené v původním řízení, přičemž argumentovala porušením pravidel pro zadávání veřejných zakázek. Nebylo jí vyhověno ani v prvním stupni rozsudkem Krajského soudu v Gdaňsku (Sąd Okregowy w Gdańsku, Polsko) ze dne 6. prosince 2018, ani v odvolacím řízení rozsudkem Odvolacího soudu v Gdaňsku (Sąd Apelacyjny w Gdańsku, Polsko) ze dne 13. srpna 2019. Tyto soudy měly v podstatě za to, že se na tuto smlouvu nevztahuje právo veřejných zakázek.

44 Společnost E. tedy podala proti rozsudku ze dne 13. srpna 2019 kasační opravný prostředek k předkládajícímu soudu. Tento soud má pochyby ohledně opodstatněnosti posouzení provedených soudy rozhodujícími ve věci samé, pokud jde o použitelnost práva veřejných zakázek na smlouvu dotčenou v původním řízení. Tyto pochyby by byly relevantní v případě, že by z odpovědí na první až třetí otázku uvedených v bodě 39 tohoto rozsudku bylo zřejmé, že kasační opravný prostředek, který mu bylo předložen, musí být projednán z věcného hlediska.

45 Zaprvé se uvedený soud snaží určit, zda činnost obchodování s elektřinou spadá do působnosti práva veřejných zakázek. V této souvislosti žádá o výklad čl. 3 odst. 3 písm. b) směrnice 2004/17 za účelem zjištění, zda výraz „dodávk[a] elektřiny do [...] sítí“ zahrnuje prodej elektřiny. Dále je třeba s ohledem na článek 20 směrnice 2004/17 určit, zda se nákup zelených certifikátů uskutečňuje za účelem výkonu činnosti spočívající v dodávkách elektřiny a zda musí být předmětem zadávacího řízení na veřejné zakázky. Pokud by tento nákup vyplýval z právní povinnosti, a byl tak důsledkem výkonu činnosti spočívající v dodávkách elektřiny, nebyl by naopak pro výkon činnosti prodeje elektřiny nezbytný.

46 Zadruhé předkládající soud považuje za nezbytné, aby byl upřesněn výklad čl. 1 odst. 4 směrnice 2004/17 ve spojení s článkem 14 této směrnice za účelem určení, zda smlouva, která zavazuje smluvní strany k uzavírání prováděcích smluv za určitých cenových a množstevních podmínek, představuje rámcovou dohodu ve smyslu této směrnice a podléhá postupu při zadávání veřejných zakázek. V projednávaném případě celková roční hodnota transakcí uzavřených mezi společnostmi E. a W. v rámci těchto prováděcích smluv přesahuje prahové hodnoty Evropské unie pro sektorové veřejné zakázky. Naproti tomu tyto transakce, posuzovány jednotlivě, nedosahují těchto prahových hodnot. Za těchto podmínek by podle tohoto soudu bylo možné mít za to, že smlouva dotčená v původním řízení nepředstavuje rámcovou dohodu a nespadá do působnosti unijního práva veřejných zakázek. Zdůrazňuje však, že čl. 17 odst. 2 směrnice 2004/17 zakazuje rozdělit smlouvu s cílem obejít tyto prahové hodnoty. Z tohoto hlediska je třeba určit, zda má být celková hodnota transakcí souvisejících s prováděním ohodnocena *ex ante*, nebo *ex post*.

47 Zatřetí se předkládající soud zamýšlí nad sankcí, která má být uložena z důvodu přímého zadání zakázky v naprostém rozporu s pravidly pro zadávání veřejných zakázek, a uvádí dvě možnosti. Na jedné straně by bylo možné konstatovat, že takové zadání představuje případ nezveřejnění oznámení o zakázce spadající pod čl. 2d odst. 1 písm. a) směrnice 92/13, a v důsledku toho zrušit smlouvu dotčenou v původním řízení. Na druhé straně společnost E. navrhuje rozlišovat mezi nezveřejněním oznámení o zakázce a neuplatněním postupů při zadávání veřejných zakázek. Posledně uvedený případ nespadá pod toto ustanovení, ale dopadají na něj přísnější sankce stanovené polským občanským právem.

48 Začtvrté se předkládající soud táže, zda obecná zásada zákazu zneužití práva brání zrušení smlouvy z důvodu porušení ustanovení unijního práva v oblasti veřejných zakázek, pokud je tvrzení o takovém porušení pouze záminkou pro dosažení zcela odlišných cílů, než jsou cíle sledované unijním normotvůrcem, jako je cíl nemuset plnit smlouvu, jejíž rentabilita se pro žalobkyni snížila.

49 Za těchto podmínek položil Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) kromě tří otázek uvedených v bodě 39 tohoto rozsudku následující předběžné otázky týkající se věci C-459/23:

„4) V případě zodpovězení výše uvedených otázek tak, že předkládající soud je soudem zřízeným zákonem ve smyslu čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU, je třeba čl. 3 odst. 3 písm. b) ve spojení s článkem 20 a čl. 1 odst. 2 písm. c) [směrnice 2004/17] vykládat v tom smyslu, že veřejný podnik ve smyslu čl. 2 odst. 1 písm. b) této směrnice působící v oblasti velkoobchodního a maloobchodního prodeje elektřiny má povinnost nakupovat zelené certifikáty uvedené v čl. 2 [druhém pododstavci] písm. k) a l) [směrnice 2009/28] prostřednictvím veřejných zakázek?

5) V případě kladné odpovědi na čtvrtou otázku, je třeba článek 14 ve spojení s čl. 1 odst. 4 směrnice 2004/17 vykládat v tom smyslu, že rámcová dohoda mezi takovým podnikem a výrobcem energie z obnovitelných zdrojů musí být uzavřena postupem stanoveným pro veřejné zakázky, pokud odhadovaná (avšak ve smlouvě neuvedená) celková hodnota zelených certifikátů nakupovaných prostřednictvím této smlouvy přesahuje prahovou hodnotu uvedenou v čl. 16 písm. a) této směrnice, avšak hodnota jednotlivých transakcí uzavíraných prostřednictvím této smlouvy tuto prahovou hodnotu nepřesahuje?

6) V případě kladných odpovědí na čtvrtou a pátou otázku, představuje uzavření smlouvy bez dodržení předpisů o veřejných zakázkách případ uvedený v čl. 2d odst. 1 písm. a) [směrnice 92/13], nebo jde o jiný případ porušení unijního práva veřejných zakázek, podle něhož je možné prohlásit smlouvu za neplatnou mimo postup stanovený vnitrostátním právem provádějícím [tuto směrnici]?

7) V případě kladných odpovědí na čtvrtou až šestou otázku, je třeba obecnou zásadu zákazu zneužití práva vykládat v tom smyslu, že zadavatel uvedený v čl. 2 odst. 1 písm. b) směrnice 2004/17 se nemůže domáhat neplatnosti smlouvy, kterou uzavřel s dodavatelem v rozporu s vnitrostátními předpisy provádějícími unijní směrnice z oblasti veřejných zakázek, pokud skutečným důvodem návrhu na neplatnost smlouvy není dodržení unijního práva, ale snížení rentability jejího plnění ze strany zadavatele?“

50 Rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 10. října 2023 byly věci C-422/23, C-455/23, C-459/23, C-486/23 a C-493/23 spojeny pro účely ústní a písemné části řízení a rozsudku.

K přípustnosti žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce

51 Je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury přísluší samotnému Soudnímu dvoru zkoumat podmínky, za nichž byl dotázán vnitrostátním soudem, za účelem ověření své vlastní pravomoci nebo přípustnosti žádosti, která mu byla předložena (rozsudek ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 29 a citovaná judikatura).

52 Vzhledem k tomu, že žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce pocházejí od různých senátů občanskoprávního kolegia, je třeba ověřit, zda předkládající orgán, který vyjadřuje pochybnosti o své vlastní nezávislosti, má povahu „soudu“ ve smyslu článku 267 SFEU.

53 V tomto ohledu z ustálené judikatury vyplývá, že při posuzování toho, zda je předkládající orgán svou povahou „soudem“ ve smyslu článku 267 SFEU, což je otázka, která je upravena výlučně unijním právem, a zda je tedy žádost o rozhodnutí o předběžné otázce přípustná, přihlíží Soudní dvůr k souboru faktorů, jako je to, zda je daný orgán zřízen zákonem, zda se jedná o stálý orgán, zda má obligatorní jurisdikci, zda má řízení před ním kontradiktorní povahu, zda aplikuje právní předpisy a zda je nezávislý [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 30. června 1966, Vaassen-Göbbels, 61/65, EU:C:1966:39, s. 395; ze dne 21. prosince 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (Setrvání soudce ve funkci), C-718/21, EU:C:2023:1015, bod 40 a citovaná judikatura, jakož i ze dne 7. května 2024, NADA a další, C-115/22, EU:C:2024:384, bod 35].

54 Soudní dvůr již uvedl, že Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) jako takový splňuje takto připomenuté požadavky a upřesnil, že pokud žádost o rozhodnutí o předběžné otázce pochází od vnitrostátního soudu, je třeba vycházet z domněnky, že tento soud splňuje tyto požadavky bez ohledu na jeho

konkrétní složení [rozsudky ze dne 29. března 2022, Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, body 68 a 69, jakož i ze dne 21. prosince 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (Setrvání soudce ve funkci), C-718/21, EU:C:2023:1015, bod 41].

55 Tato domněnka však může být vyvrácena, pokud by konečné rozhodnutí vydané soudem členského státu nebo mezinárodním soudem vedlo k závěru, že soudce, který je předkládajícím soudem, není nezávislým a nestranným soudem předem zřízeným zákonem ve smyslu čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU, vykládaného ve světle čl. 47 druhého pododstavce Listiny [rozsudky ze dne 29. března 2022, Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, bod 72, a ze dne 21. prosince 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (Setrvání soudce ve funkci), C-718/21, EU:C:2023:1015, bod 44].

56 Soudní dvůr, kterému byla věc předložena rozhodovací formací složenou ze samosoudce občanskoprávního kolegia, přitom rozhodl, že s ohledem na vlastní judikaturu, jež se týkala čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU ve spojení s čl. 47 druhým pododstavcem Listiny, různá zjištění a posouzení učiněná jednak Evropským soudem pro lidská práva v rozsudku ze dne 3. února 2022, Advance Pharma sp. z o.o. v. Polsko (CE:ECHR:2022:0203JUD00146920), a jednak Nejvyšším správním soudem (Naczelny Sąd Administracyjny, Polsko) v rozsudku ze dne 6. května 2021 vedla k závěru, že taková rozhodovací formace neměla z důvodu podmínek, za nichž byl jmenován soudce, který jí tvoří, postavení nezávislého a nestranného soudu předem zřízeného zákonem ve smyslu těchto ustanovení unijního práva V důsledku toho musí být domněnka uvedená v bodě 54 tohoto rozsudku považována za vyvrácenou [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 7. listopadu 2024, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, C-326/23, EU:C:2024:940, body 29 až 37].

57 V projednávané věci ze žádné skutečnosti ve spise, který má Soudní dvůr k dispozici, nevyplývá, že soudci, kteří tvořili rozhodovací formace, z nichž vzešly žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, byli přiděleni k občanskoprávnímu kolegiu postupem totožným s postupem, který byl použit při přidělení samosoudce, jenž podal žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 7. listopadu 2024, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (C-326/23, EU:C:2024:940). Z tohoto spisu nevyplývá ani to, že ve věcech, v nichž byly vydány rozsudky Evropského soudu pro lidská práva a Nejvyššího správního soudu (Naczelny Sąd Administracyjny) zmíněné v předchozím bodě, šlo o přidělení těchto soudců.

58 Za těchto podmínek nejsou pochybnosti předkládajícího soudu ohledně jeho vlastní nezávislosti dostatečné k vyvrácení domněnky uvedené v bodě 54 tohoto rozsudku.

K předběžným otázkám

K otázkám ve věcech C-422/23 a C-493/23, jakož i k první a druhé otázce ve věcech C-455/23, C-459/23 a C-486/23

K přípustnosti

59 Evropská komise má za to, že první otázka ve věcech C-422/23 a C-493/23 a druhá otázka ve věcech C-455/23, C-459/23 a C-486/23 jsou nepřípustné. Tyto otázky nejsou podle jejího názoru nezbytné pro řešení sporů v původních řízeních, jelikož se netýkají ani rozhodnutí předsedkyně

Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) o pověření soudce rozhodováním v jiném kolegiu Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), ani řádnosti postupu jmenování této předsedkyně a předsedkyně občanskoprávního kolegia do funkcí soudců.

60 V projednávané věci musí předkládající soud v pěti sporech v původních řízeních, jak vyplývá ze žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, *in limine litis* určit, zda je nezávislým a nestranným soudem předem zřízeným zákonem ve smyslu čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU ve spojení s čl. 47 druhým pododstavcem Listiny, vzhledem k tomu, že několik členů tvořících senáty občanskoprávního kolegia, které podaly žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, bylo pověřeno dočasným rozhodováním v tomto kolegiu a nemohou toto své pověření napadnout.

61 Z judikatury Soudního dvora přitom vyplývá, že předběžné otázky, jejichž cílem je umožnit předkládajícímu soudu, aby *in limine litis* vyřešil takové procesní obtíže, jako jsou obtíže související s jeho vlastní pravomocí rozhodnout ve věci, kterou projednává, nebo s právními účinky, které je třeba přiznat soudnímu rozhodnutí, jež potenciálně brání dalšímu projednávání takové věci tímto soudem, jsou na základě článku 267 SFEU přípustné [rozsudky ze dne 13. července 2023, YP a další (Zbavení soudce jeho imunity a dočasné zproštění výkonu jeho funkce), C-615/20 a C-671/20, EU:C:2023:562, bod 47 a citovaná judikatura, a ze dne 6. března 2025, D. K. (Odnětí věci soudci), C-647/21 a C-648/21, EU:C:2025:143, bod 53].

62 Za těchto podmínek jsou první otázka ve věcech C-422/23 a C-493/23 a druhá otázka ve věcech C-455/23, C-459/23 a C-486/23 přípustné.

K věci samé

– *Úvodní poznámky*

63 Článek 19 SEU, který vyjadřuje hodnotu právního státu potvrzenou v článku 2 SEU, pověřuje vnitrostátní soudy a Soudní dvůr úkolem zaručit plné uplatňování unijního práva ve všech členských státech a soudní ochranu práv, která pro jednotlivce z unijního práva vyplývají [rozsudky ze dne 2. března 2021, A. B. a další (Jmenování soudců Nejvyššího soudu – Odvolání), C-824/18, EU:C:2021:153, bod 108, jakož i ze dne 16. listopadu 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim a další, C-748/19 až C-754/19, EU:C:2021:931, bod 59].

64 Na tomto základě, a jak je stanoveno v čl. 19 odst. 1 druhém pododstavci SEU, musí členské státy stanovit systém prostředků nezbytných k zajištění dodržování práva jednotlivců na účinnou právní ochranu v oblastech pokrytých unijním právem. Zásada účinné právní ochrany práv, která pro jednotlivce vyplývají z unijního práva, na kterou odkazuje čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU, představuje obecnou zásadu unijního práva vyplývající z ústavních tradic společných členským státům, která byla zakotvena v článcích 6 a 13 EÚLP a která je nyní potvrzena v článku 47 Listiny. Posledně uvedené ustanovení musí být tudíž náležitě zohledněno pro účely výkladu čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU [rozsudek ze dne 6. října 2021, W.Ż. (Kolegium pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné Nejvyššího soudu – Jmenování), C-487/19, EU:C:2021:798, bod 102 a citovaná judikatura].

65 Pokud jde o působnost *ratione materiae* čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU, toto ustanovení se vztahuje na „oblasti pokryté právem Unie“, a to bez ohledu na situaci, ve které členské státy uplatňují toto právo ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne

27. února 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, bod 29, a ze dne 16. listopadu 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim a další, C-748/19 až C-754/19, EU:C:2021:931, bod 62).

66 Článek 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU se má mimo jiné vztahovat na každý vnitrostátní orgán způsobilý rozhodovat jakožto soud o otázkách, které se týkají výkladu nebo uplatňování unijního práva, a spadají tudíž do oblastí pokrytých tímto právem (rozsudky ze dne 26. března 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny, C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, bod 34 a citovaná judikatura, a ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 36).

67 To je přitom případ předkládajícího soudu, který je totiž povolán rozhodovat o otázkách týkajících se uplatňování nebo výkladu unijního práva a jakožto „soud“ ve smyslu vymezeném tímto právem je součástí polského systému procesních prostředků v „oblastech pokrytých právem Unie“ ve smyslu čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU, takže tento soud musí splňovat požadavky kladené na účinnou právní ochranu.

68 Kromě toho předkládající soud v některých svých žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce odkazuje rovněž na článek 47 Listiny. V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle jejího čl. 51 odst. 1 jsou ustanovení Listiny určena členským státům, pokud uplatňují unijní právo, přičemž toto ustanovení potvrzuje ustálenou judikaturu Soudního dvora, podle níž se základní práva zaručená v unijním právním řádu uplatní ve všech situacích, které se řídí unijním právem, avšak nikoli mimo tyto situace [rozsudky ze dne 19. listopadu 2019, A. K. a další (Nezávislost kárného kolegia Nejvyššího soudu), C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, bod 78 a citovaná judikatura, a ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 31].

69 V projednávané věci předkládající soud neuvedl, že by se spory v původních řízeních ve věcech C-422/23, C-455/23, C-486/23 a C-493/23 týkaly výkladu nebo uplatnění pravidla unijního práva, které by bylo provedeno na vnitrostátní úrovni. Za těchto podmínek se s ohledem na informace, které má Soudní dvůr k dispozici, zřejmě článek 47 Listiny v těchto věcech nepoužije. Avšak i když se článek 47 Listiny na spor v původním řízení nepoužije, musí být pro účely výkladu čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU náležitě zohledněn (rozsudky ze dne 20. dubna 2021, Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, body 44 a 45, jakož i ze dne 25. února 2025, Sąd Rejonowy w Białymstoku a Adoreikė, C-146/23 a C-374/23, EU:C:2025:109, bod 43).

70 Naproti tomu ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci C-459/23 vyplývá, že v původním řízení společnost E. namítá porušení unijních pravidel upravujících zadávání veřejných zakázek, a zejména směrnice 2004/17. Předkládající soud se svými otázkami specifickými pro tuto věc ptá Soudního dvora zejména na výklad působnosti této směrnice. Je tedy třeba mít za to, že se spor v původním řízení v uvedené věci týká uplatnění pravidla unijního práva provedeného na vnitrostátní úrovni, přičemž je třeba upřesnit, že předkládajícímu soudu přísluší, aby ve světle odpovědí Soudního dvora na otázky týkající se věci C-459/23 určil, zda se směrnice 2004/17 skutečně použije v původním řízení, přičemž v takovém případě by se použil i článek 47 Listiny.

71 Za těchto podmínek je třeba rozhodnout o výkladu čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU ve spojení s článkem 47 Listiny.

– *K otázkám*

72 Podstatou první a druhé otázky předkládajícího soudu ve věcech C-422/23 a C-493/23 a první a druhé otázky ve věcech C-455/23, C-459/23 a C-486/23 je, zda musí být čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU ve spojení s článkem 47 Listiny vykládán v tom smyslu, že brání opatřením přijatým předsedou vnitrostátního soudu, která spočívají v pověření soudců přidělených k určitému kolegiu tohoto soudu, aby dočasně rozhodovali v jiném kolegiu uvedeného soudu, přičemž tito soudci nadále rozhodují ve svém domovském kolegiu, přestože s tímto pověřením nesouhlasili, přestože nemají k dispozici žádný opravný prostředek k jeho napadení, přestože uvedené pověření s sebou nese zvýšení pracovního zatížení dotyčných soudců a vyžaduje jejich zapojení do záležitostí, které se netýkají oblasti jejich specializace, a přestože tento předseda byl k témuž soudu jmenován za podmínek neslučitelných s požadavky vyplývajícími z čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU.

73 V tomto ohledu je třeba v prvé řadě připomenout, že každý členský stát musí na základě čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU zajistit, aby orgány, které jsou jakožto „soudy“ ve smyslu vymezeném unijním právem povolány rozhodovat o otázkách týkajících se uplatňování nebo výkladu unijního práva a které jsou součástí systému procesních prostředků v oblastech pokrytých unijním právem, splňovaly požadavky na účinnou právní ochranu, včetně požadavku nezávislosti [rozsudky ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 47 a citovaná judikatura, a ze dne 6. března 2025, D. K. (Odnětí věci soudci), C-647/21 a C-648/21, EU:C:2025:143, bod 65].

74 Tento požadavek nezávislosti soudů, který je inherentní poslání rozhodovat jako soud, je součástí podstaty práva na účinnou právní ochranu a základního práva na spravedlivý proces, která mají zásadní význam jakožto záruky ochrany všech práv, která jednotlivcům vyplývají z unijního práva, a jako záruka zachování společných hodnot členských států uvedených v článku 2 SEU, zejména hodnoty právního státu [rozsudky ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 49 a citovaná judikatura, a ze dne 6. března 2025, D. K. (Odnětí věci soudci), C-647/21 a C-648/21, EU:C:2025:143, bod 66].

75 Požadavek nezávislosti má dva aspekty. První, vnější aspekt předpokládá, že dotčený orgán vykonává funkce zcela samostatně, není hierarchicky na nikoho vázán ani nikomu podřízen a od nikoho nepřijímá příkazy či pokyny jakéhokoliv původu, čímž je chráněn před vnějšími zásahy nebo tlaky, které by mohly narušit nezávislost rozhodování jeho členů a ovlivnit jejich rozhodnutí. Druhý, vnitřní aspekt souvisí s pojmem „nestrannost“ a týká se rovného odstupu ve vztahu ke stranám sporu a jejich příslušným zájmům s ohledem na předmět sporu. Tento aspekt vyžaduje objektivitu a neexistenci jakéhokoliv zájmu na vyřešení sporu mimo striktního použití právního předpisu [rozsudky ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, body 50 a 51, jakož i citovaná judikatura, a ze dne 6. března 2025, D. K. (Odnětí věci soudci), C-647/21 a C-648/21, EU:C:2025:143, bod 67].

76 I když cílem „vnější“ složky nezávislosti je především zachovat nezávislost soudů na zákonodárné a výkonné moci v souladu se zásadou dělby moci, která charakterizuje fungování právního státu, má rovněž chránit soudce před neoprávněnými vlivy zevnitř daného soudu [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 54 a citovaná judikatura, a ze dne 6. března 2025, D. K. (Odnětí věci soudci), C-647/21 a C-648/21, EU:C:2025:143, bod 68].

77 Je také třeba zdůraznit, že výkon soudcovské funkce musí být chráněn nejen před jakýmkoliv přímým vlivem ve formě pokynů, ale i před všemi formami nepřímého vlivu, které by mohly usměrňovat soudní rozhodnutí [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 53 a citovaná judikatura, a ze dne 14. listopadu 2024, S. (Změna složení soudního kolegia), C-197/23, EU:C:2024:956, bod 62 a citovaná judikatura].

78 Tyto záruky nezávislosti a nestrannosti vyžadují existenci pravidel týkajících se zejména složení dotčeného orgánu, která umožňují rozptýlit jakékoli legitimní pochybnosti jednotlivců, pokud jde o neovlivnitelnost tohoto orgánu ve vztahu k vnějším skutečnostem a jeho neutralitu ve vztahu k zájmům střetávajícím se ve věci [rozsudky ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 52, a ze dne 6. března 2025, D. K. (Odnětí věci soudci), C-647/21 a C-648/21, EU:C:2025:143, bod 70].

79 Ve druhé řadě čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU rovněž vyžaduje existenci soudu „předem zřízeného zákonem“, a to s ohledem na nerozlučnost, která existuje mezi přístupem k takovému soudu a zárukami nezávislosti a nestrannosti soudců [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 55 a citovaná judikatura, a ze dne 14. listopadu 2024, S. (Změna složení soudního kolegia), C-197/23, EU:C:2024:956, bod 63 a citovaná judikatura].

80 Pojem „soud předem zřízený zákonem“, který je uveden i v čl. 47 druhém pododstavci Listiny, přitom odráží zejména zásadu právního státu a týká se nejen právního základu pro samotnou existenci soudu, ale také složení rozhodovací formace v každé věci, jakož i všech ostatních ustanovení vnitrostátního práva, jejichž nedodržení má za následek protiprávnost účasti jednoho nebo více soudců na projednávání věci. Tento pojem tak zahrnuje pravidla přidělování a přerozdělování věcí [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. března 2025, D. K. (Odnětí věci soudci), C-647/21 a C-648/21, EU:C:2025:143, body 73 a 74, jakož i citovaná judikatura].

81 V důsledku toho čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU v tomto ohledu rovněž vyžaduje, aby pravidla pro složení rozhodovacích formací mohla vyloučit jakýkoliv neoprávněný zásah do rozhodovacího procesu týkajícího se dané věci ze strany osob, které nejsou součástí rozhodovací formace, které byla tato věc přidělena, a před níž účastníci řízení nemohli uplatnit své argumenty [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 59, a ze dne 6. března 2025, D. K. (Odnětí věci soudci), C-647/21 a C-648/21, EU:C:2025:143, bod 75].

82 V projednávané věci si předkládající soud klade otázku, zda jsou s požadavky připomenutými v bodech 73 až 81 tohoto rozsudku slučitelná opatření, kterými předsedkyně Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) pověřila soudce pracovněprávního a sociálněprávního kolegia rozhodováním v občanskoprávním kolegiu po stanovenou dobu tří měsíců, přičemž během této doby nadále rozhodují ve svém domovském kolegiu.

83 V tomto ohledu je třeba uvést, že je legitimní, aby členské státy ve svém vnitrostátním právu stanovily podmínky, za kterých je předseda soudu oprávněn přijmout opatření dočasně ukládající soudcům tohoto soudu dvojí přidělení k jejich domovskému kolegiu a k jinému kolegiu uvedeného soudu. Taková opatření totiž mohou být nezbytná pro účely vnitřní organizace práce soudu s ohledem na imperativy spojené s nutností zajistit řádný výkon spravedlnosti a dodržením zásady přiměřené lhůty.

84 Pokud jde o podmínky, za kterých mohou být taková opatření přijata, předkládající soud si v prvé řadě klade otázku, jaký dopad má skutečnost, že předsedkyně Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), která dotyčné soudce pověřila, aby dočasně rozhodovali v občanskoprávním kolegiu, a kromě toho předsedkyně tohoto kolegia, která přidělila věci týkající se sporů v původních řízeních tomuto kolegiu, byly jmenovány do funkce soudce tohoto soudu za podmínek neslučitelných s čl. 19 odst. 1 druhým pododstavcem SEU.

85 V tomto ohledu je pravda, jak uvádí předkládající soud, že Soudní dvůr v bodech 155 a 160 rozsudku ze dne 6. října 2021, W.Ż. (Kolegium pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné Nejvyššího soudu – Jmenování) (C-487/19, EU:C:2021:798), rozhodl, že vnitrostátní soud musí v souladu se zásadou přednosti unijního práva považovat za nicotné usnesení vydané orgánem, který není nezávislým a nestranným soudem předem zřízeným zákonem ve smyslu vymezeném unijním právem.

86 Z toho však nevyplývá, že jakékoli opatření týkající se vnitřní organizace práce soudu, jako je opatření spočívající v pověření soudců, aby dočasně rozhodovali v jiném kolegiu, než ke kterému jsou přiděleni, nebo v přidělování věcí, musí být považováno za nicotné, pokud bylo přijato předsedou tohoto soudu nebo předsedou soudního kolegia, kteří nepředstavují nezávislý a nestranný soud předem zřízený zákonem ve smyslu vymezeném unijním právem. Věc, která dala vzniknout judikatuře citované v předchozím bodě, se totiž na rozdíl od projednávaných věcí týkala existence soudních rozhodnutí ukončujících řízení.

87 Z toho vyplývá, že okolnost, že předsedkyně Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) a předsedkyně občanskoprávního kolegia, které pověřily dotčené soudce rozhodováním v tomto kolegiu a přidělily věci týkající se sporů v původních řízeních rozhodovacím formacím tohoto kolegia, byly podle zjištění předkládajícího soudu jmenovány za podmínek neslučitelných s požadavky čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU, sama o sobě nepostačuje k odůvodnění toho, že na takto vytvořené rozhodovací formace, jimž byly tyto věci předloženy, musí být rovněž pohlíženo tak, že nepředstavují nezávislý a nestranný soud předem zřízený zákonem ve smyslu vymezeném unijním právem.

88 Ve druhé řadě, aby byla zajištěna slučitelnost se zásadami nezávislosti a nestrannosti, jakož i s požadavkem na soud předem zřízený zákonem, je třeba dbát na to, aby opatření, která stanoví, že soudci určitého soudu budou dočasně působit zároveň ve svém domovském kolegiu i v jiném kolegiu téhož soudu, nepředstavovala prostředek kontroly nad obsahem soudních rozhodnutí.

89 Tak by tomu mohlo být v případě, pokud by taková opatření mohla mít trvalý dopad na rozsah pravomocí dotyčných soudců a na vyřizování jim svěřených věcí, ale také významné důsledky pro jejich život a kariéru, neboť by například vedla k služebnímu znevýhodnění těchto soudců nebo ke zhoršení jejich profesní situace. Stejně tak by taková opatření mohla vzbudit u jednotlivců legitimní pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti těchto soudců, pokud by spadala do čistě diskreční pravomoci předsedy vnitrostátního soudu a pokud by byla zaměřena na některé soudce z důvodu postojů, které tito soudci zaujali v minulosti, zejména proti nedávným reformám polského soudnictví, nebo pokud by byla přijata v reakci na soudní rozhodnutí vydaná těmito soudci [obdobně viz rozsudek ze dne 6. října 2021, W.Ż. (Kolegium pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné Nejvyššího soudu – Jmenování), C-487/19, EU:C:2021:798, body 115 a 119].

90 Naopak tak tomu není v případě opatření spočívajících v pověření soudců rozhodováním v kolegiu, která jsou založena na legitimních důvodech souvisejících zejména s řádným výkonem spravedlnosti a jsou přijata na základě vnitrostátních pravidel, jimiž se řídí daný soud, která jsou

dočasná a časově přesně vymezená (aniž je vyloučena možnost jejich obnovení), která nezpochybňují přidělení dotčených soudců k jejich domovskému kolegiu a která nevedou k odebrání věcí, které jim byly dříve přiděleny, ani k jejich služebnímu znevýhodnění. Takový závěr platí tím spíše, pokud se taková čistě organizační opatření týkají velkého počtu soudců dotčeného vnitrostátního soudu a jejich cílem ani účinkem není zaměřit se na některé soudce z důvodu postojů, které tito soudci zaujali v minulosti. Skutečnost, že taková opatření mohou dočasně vést – byť i výrazně – ke zvýšení pracovního zatížení dotčených soudců a že je nutí zabývat se oblastmi mimo jejich specializaci, není v tomto ohledu relevantní.

91 V projednávané věci ze skutečností obsažených ve spise, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že opatření dotčená v původním řízení odpovídají opatřením uvedeným v předchozím bodě.

92 Zaprvé opatření, kterými předsedkyně Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) pověřila soudce pracovněprávního a sociálněprávního kolegia rozhodováním po stanovenou dobu tří měsíců v občanskoprávním kolegiu, byla přijata na základě čl. 35 § 3 zákona o Nejvyšším soudu. Toto ustanovení, které existuje již dlouhou dobu, výslovně stanoví dobu použitelnosti takových opatření přijatých bez souhlasu dotyčných soudců na dobu nejvýše šesti měsíců v roce. Druhá věta uvedeného ustanovení navíc zřejmě nezakazuje ponechání těchto soudců i v jejich domovských kolegiích.

93 Předkládající soud nicméně upřesňuje, že čl. 35 § 3 zákona o Nejvyšším soudu neumožňuje, aby k takovému pověření došlo bez souhlasu dotyčného soudce, a ani nestanoví, že by dotyčný soudce měl být po tuto dobu ponechán ve svém domovském kolegiu. V tomto ohledu je třeba připomenout, že Soudnímu dvoru nepřísluší zpochybňovat výklad vnitrostátního práva provedený předkládajícím soudem. I za předpokladu, že by uvedené ustanovení dotčená pověření neumožňovalo, nestačí tato okolnost sama o sobě ke zpochybnění slučitelnosti rozhodovacích formací, které tvoří předkládající soud, s čl. 19 odst. 1 druhým pododstavcem SEU ve spojení s článkem 47 Listiny.

94 Zadruhé z písemností ve spise, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že i když tato opatření nebyla nijak zdůvodněna, byla patrně přijata s cílem řešit nárůst počtu sporů před občanskoprávním kolegiem a odstranit značné množství nevyřízených věcí v tomto kolegiu. Sledují tedy legitimní cíl bez ohledu na okolnosti, které způsobily toto značný skluz.

95 Zatřetí opatření dotčená v původním řízení jsou dočasná, neboť dotyční soudci byli pověřeni rozhodováním v občanskoprávním kolegiu po stanovenou dobu tří měsíců, přičemž čl. 35 § 3 zákona o Nejvyšším soudu stanoví maximální dobu šesti měsíců ročně. V této souvislosti je možnost prodloužení nebo obnovení těchto pověření, čímž by se přidělení k občanskoprávnímu kolegiu stalo prakticky trvalým, na základě informací, které má Soudní dvůr k dispozici, hypotetická.

96 Začtvrté podle informací, které má Soudní dvůr k dispozici, tato opatření podle všeho nevedla k služebnímu znevýhodnění dotčených soudců nebo ke zhoršení jejich profesního postavení, přičemž tito soudci nadále vyřizují kasační opravné prostředky v rámci působnosti Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy). Neznamenala ani to, že by těmto soudcům byly odebrány jejich stávající věci, neboť uvedení soudci nadále zasedali ve svém domovském kolegiu po celou dobu, na kterou se uvedená opatření vztahovala. Jak bylo konstatováno v bodě 90 tohoto rozsudku, skutečnost, že tato opatřením vedou k dočasnému zvýšení pracovního zatížení dotčených soudců a že je nutí zabývat se oblastmi, které nespadají do jejich specializace, není v tomto ohledu relevantní.

97 Zapáté se opatření dotčená původním řízením týkala celkem přibližně dvaceti soudců. Z důkazů předložených Soudnímu dvoru podle všeho nevyplývá, že by tato opatření byla zaměřena na konkrétní soudce například proto, že kritizovali reformy polského soudnictví.

98 Za těchto podmínek skutečnost, že opatření dotčená v původním řízení byla přijata bez souhlasu dotyčných soudců a že tito soudci nemají k jejich napadení žádný právní prostředek, nemůže představovat porušení zásad nezávislosti a nestrannosti, jakož i požadavku na soud předem zřízený zákonem. Vzhledem k tomu, že nic nenasvědčuje tomu, že by tato opatření mohla mít obdobné účinky jako disciplinární sankce, nemohou totiž takové okolnosti vyvolat u jednotlivců legitimní pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti těchto soudců.

99 Kromě toho je třeba v každém případě dodat, že řádnost složení rozhodovacích formací, které tvoří předkládající soud, z hlediska čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU ve spojení s článkem 47 Listiny musí být v souladu s judikaturou Soudního dvora přezkoumatelná soudem [obdobně viz rozsudek ze dne 14. listopadu 2024, S. (Změna složení soudního kolegia), C-197/23, EU:C:2024:956, bod 67]. V projednávaném případě přitom věci v původním řízení přesně ilustrují, že vnitrostátní právo poskytuje předkládajícímu soudu možnost přezkoumat řádnost jeho vlastního složení.

100 S ohledem na všechny výše uvedené důvody je třeba na obě otázky ve věcech C-422/23 a C-493/23 a na první a druhou otázku ve věcech C-455/23, C-459/23 a C-486/23 odpovědět tak, že čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU musí být ve spojení s článkem 47 Listiny vykládán v tom smyslu, že nebrání opatřením přijatým předsedou vnitrostátního soudu, která spočívají v pověření soudců přidělených k určitému kolegiu tohoto soudu, aby dočasně rozhodovali v jiném kolegiu uvedeného soudu, přičemž tito soudci nadále rozhodují ve svém domovském kolegiu, přestože s tímto pověřením nesouhlasili, přestože nemají k dispozici žádný opravný prostředek k jeho napadení, přestože uvedené pověření s sebou nese zvýšení pracovního zatížení dotyčných soudců a vyžaduje jejich zapojení do záležitostí, které se netýkají oblasti jejich specializace, a přestože tento předseda byl k témuž soudu jmenován za podmínek neslučitelných s požadavky vyplývajícími z čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU, jsou-li taková opatření založena na legitimních důvodech souvisejících zejména s řádným výkonem spravedlnosti, jsou-li přijata na základě vnitrostátních pravidel, jimiž se řídí daný soud, jsou dočasná a časově přesně vymezená, nezpochybňují přidělení dotčených soudců k jejich domovskému kolegiu a nevedou k jejich služebnímu znevýhodnění ani k odebrání věcí, které jim byly dříve přiděleny.

Ke třetí otázce ve věcech C-455/23, C-459/23 a C-486/23

101 Třetí otázka ve věcech C-455/23, C-459/23 a C-486/23 je položena pro případ, že by z odpovědi na první a druhou otázku v těchto věcech vyplynulo, že soud složený za takových okolností, jaké jsou dány u předkládajícího soudu, není nezávislým a nestranným soudem předem zřízeným zákonem ve smyslu čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU. Vzhledem k odpovědi na posledně uvedené otázky již není nutné rozhodovat o třetí otázce položené v těchto věcech.

Ke čtvrté otázce ve věci C-459/23

102 Podstatou čtvrté otázky předkládajícího soudu ve věci C-459/23 je, zda musí být čl. 3 odst. 3 písm. b) směrnice 2004/17 ve spojení s čl. 20 odst. 1 této směrnice vykládán v tom smyslu, že nákup zelených certifikátů veřejným podnikem obchodujícím s elektřinou ve smyslu čl. 2

druhého pododstavce písm. k) a l) směrnice 2009/28 představuje činnost vykonávanou za účelem dodávky elektřiny do pevných sítí určených k poskytování služby veřejnosti v souvislosti s výrobou, dopravou nebo distribucí elektřiny.

103 Úvodem je třeba nejprve připomenout, že použitelnou směrnicí je v zásadě směrnice platná v okamžiku, kdy veřejný zadavatel volí druh řízení, které má být uskutečněno, a definitivně rozhodne o otázce, zda existuje, nebo neexistuje povinnost zajistit před zadáním veřejné zakázky soutěž mezi hospodářskými subjekty (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 5. října 2000, Komise v. Francie, C-337/98, EU:C:2000:543, bod 37; ze dne 10. července 2014, Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, bod 31, jakož i ze dne 14. září 2017, Casertana Costruzioni, C-223/16, EU:C:2017:685, bod 21). Vzhledem k tomu, že v projednávaném případě byla smlouva dotčená v původním řízení uzavřena v roce 2011, použije se *ratione temporis* směrnice 2004/17.

104 Dále je třeba zdůraznit, že podle čl. 2 odst. 2 písm. a) této směrnice se tato směrnice vztahuje na zadavatele, kteří jsou mimo jiné veřejnými podniky vykonávajícími některou z činností uvedených v článcích 3 až 7 uvedené směrnice. V tomto ohledu čl. 2 odst. 1 písm. b) směrnice 2004/17 stanoví domněnku, že „veřejným podnikem“ ve smyslu tohoto posledního ustanovení je podnik, ve kterém veřejní zadavatelé přímo či nepřímo drží většinu jeho kapitálu.

105 V projednávané věci ze zjištění učiněných předkládajícím soudem vyplývá, že společnost E. je takovým veřejným podnikem, jelikož více než 50 % jejího kapitálu vlastní polský stát.

106 Zbývá tedy určit, jak k tomu vyzývá čtvrtá otázka ve věci C-459/23, zda lze mít za to, že tento podnik vykonává některou z činností uvedených v čl. 3 odst. 3 směrnice 2004/17.

107 V tomto ohledu je třeba v prvé řadě připomenout, že podle čl. 3 odst. 3 písm. b) směrnice 2004/17 se tato směrnice vztahuje, pokud jde o elektřinu, na dodávky elektřiny do pevných sítí určených k poskytování služby veřejnosti v souvislosti s výrobou, dopravou nebo distribucí elektřiny.

108 Toto ustanovení ani žádné jiné ustanovení směrnice 2004/17 nedefinuje, co je třeba rozumět pojmem „dodávka elektřiny“ do těchto sítí uvedeným v tomto ustanovení.

109 Podle ustálené judikatury je tudíž pro výklad ustanovení unijního práva třeba vzít v úvahu nejen jeho znění, ale i jeho kontext a cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí (rozsudky ze dne 17. listopadu 1983, Merck, 292/82, EU:C:1983:335, bod 12, a ze dne 13. února 2025, Latvijas Sabiedriskais Autobuss, C-684/23, EU:C:2025:90, bod 48).

110 Zaprvé se pojmem „dodávka“ v jeho obvyklém smyslu rozumí činnost spočívající v napájení, zásobování, dodávání a zajišťování. Dodávka elektřiny do sítí tedy odkazuje na dodávání elektřiny těmto sítím. Za tímto účelem může pojem „dodávka elektřiny“ zahrnovat nejen výrobu elektřiny, ale také velkoobchodní nebo maloobchodní prodej elektřiny.

111 Zadruhé z bodů 2 a 3 odůvodnění směrnice 2004/17 vyplývá, že tato směrnice stanoví pravidla pro koordinaci postupů při zadávání zakázek „v [...] odvětvích“, na která se vztahuje uvedená směrnice, včetně odvětví energetiky, a „subjekty působícími v těchto odvětvích“. V těchto bodech odůvodnění tak unijní normotvůrce jasně vyjádřil svou vůli pokrýt, pokud jde o odvětví elektřiny, nejen činnosti výroby nebo dodávek elektřiny, ale i činnosti obchodování s elektřinou.

112 Zatřetí je tento výklad rovněž v souladu s cíli unijních pravidel v oblasti veřejných zakázek, a sice otevření se co nejširší možné hospodářské soutěži (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 23. prosince 2009, CoNISMa, C-305/08, EU:C:2009:807, bod 37 a citovaná judikatura, jakož i ze dne 26. září 2024, Luxone a Sofein, C-403/23 a C-404/23, EU:C:2024:805, bod 50 a citovaná judikatura).

113 Začtvrté je uvedený výklad dále podpořen směrnicí 2014/25, která zrušila směrnici 2004/17 a kterou unijní normotvůrce mimo jiné upřesnil – při zachování právního rámce – pojem „dodávka elektřiny“. Z článku 7 prvního pododstavce směrnice 2014/25 ve spojení s bodem 23 jejího odůvodnění tak vyplývá, že pro účely posledně uvedené směrnice zahrnuje pojem „dodávka“ výrobu/produkci, velkoobchodní prodej a maloobchodní prodej. Unijní normotvůrce tím, že tuto definici vložil do směrnice 2014/25 a v uvedeném bodě 23 odůvodnění upřesnil, že je stanovena „aniž se tím jakkoli rozšiřuje oblast působnosti této směrnice“, potvrdil, že směrnice 2004/17 již zahrnovala pod pojem „dodávka elektřiny“ kromě její výroby i její velkoobchodní nebo maloobchodní prodej.

114 Taková činnost obchodování s elektřinou, jako je činnost vykonávaná společností E., tudíž spadá pod činnost uvedenou v čl. 3 odst. 3 písm. b) směrnice 2004/17. Společnost E. tedy musí být považována za zadavatele ve smyslu čl. 2 odst. 2 písm. a) této směrnice.

115 Ve druhé řadě je však třeba ještě poznamenat, že čl. 20 odst. 1 směrnice 2004/17 stanoví, že tato směrnice se nevztahuje na zakázky, které zadavatelé zadávají za jiným účelem, než je vykonávání jejich činností v odvětvích uvedených v článcích 3 až 7 této směrnice.

116 Do působnosti směrnice 2004/17 tak spadají pouze zakázky, které zadavatel ve smyslu této směrnice zadává v souvislosti s činnostmi uvedenými v článcích 3 až 7 uvedené směrnice a za účelem jejich výkonu (rozsudek ze dne 10. dubna 2008, Ing. Aigner, C-393/06, EU:C:2008:213, bod 33).

117 V projednávané věci ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že společnost E. je povinna nakupovat zelené certifikáty ve smyslu čl. 2 druhého pododstavce písm. k) a l) směrnice 2009/28, aby splnila svou zákonnou povinnost podporovat obnovitelné zdroje energie. Z toho vyplývá, že nákup těchto certifikátů úzce souvisí s výkonem činnosti této společnosti spočívající v obchodování s elektřinou, která je činností uvedenou v čl. 3 odst. 3 písm. b) směrnice 2004/17.

118 V případě takové úzké vazby je přitom třeba mít za to, že k nákupu zelených certifikátů dochází za účelem výkonu této činnosti, takže jej nelze považovat za uskutečněný „k jiným účelům“ než k vykonávání uvedené činnosti ve smyslu čl. 20 odst. 1 směrnice 2004/17.

119 S ohledem na všechny výše uvedené důvody je třeba na čtvrtou otázku ve věci C-459/23 odpovědět tak, že čl. 3 odst. 3 písm. b) směrnice 2004/17 musí být ve spojení s čl. 20 odst. 1 této směrnice vykládán v tom smyslu, že nákup zelených certifikátů veřejným podnikem obchodujícím s elektřinou ve smyslu čl. 2 druhého pododstavce písm. k) a l) směrnice 2009/28 představuje činnost vykonávanou za účelem dodávky elektřiny do pevných sítí určených k poskytování služby veřejnosti v souvislosti s výrobou, dopravou nebo distribucí elektřiny.

K páté otázce ve věci C-459/23

K přípustnosti

120 Společnost E. má za to, že pátá otázka ve věci C-459/23 není relevantní pro řešení sporu v původním řízení. Před předkládajícím soudem totiž nejprve tvrdila, že smlouva dotčená v původním řízení je absolutně neplatná, neboť jejím cílem je uložit stranám povinnost uzavírat smlouvy v rozporu s pravidly upravujícími veřejné zakázky. Netvrdila však, že tato smlouva měla být jako taková uzavřena v souladu s postupy při zadávání veřejných zakázek. Uvedená smlouva podle společnosti E. není ani rámcovou dohodou ve smyslu čl. 1 odst. 4 směrnice 2004/17, jelikož absolutně zavazuje zadavatele k tomu, aby zadal zakázku hospodářskému subjektu, který je jeho smluvním partnerem. Konečně z čl. 14 odst. 2 a 3 této směrnice podle ní vyplývá, že uzavření rámcové dohody postupem stanoveným pro veřejné zakázky není povinné.

121 Je však třeba připomenout, že podle ustálené judikatury zavádí článek 267 SFEU postup přímé spolupráce mezi Soudním dvorem a soudy členských států. V rámci tohoto postupu založeného na jasné dělbě činností mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem spadá posouzení skutkových okolností věci do pravomoci vnitrostátního soudu, jemuž přísluší posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozsudku, tak relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru, kdežto Soudní dvůr se může vyslovit pouze k výkladu nebo platnosti unijního předpisu ve světle skutečností, jež mu popíše vnitrostátní soud [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 16. března 1978, Oehlschläger, 104/77, EU:C:1978:69, bod 4, a ze dne 4. října 2024, Schrems (Sdělení údajů široké veřejnosti), C-446/21, EU:C:2024:834, bod 42 a citovaná judikatura].

122 Společnost E. se přitom svými argumenty, které směřují ke zpochybnění přípustnosti páté otázky ve věci C-459/23, ve skutečnosti snaží napadnout způsob, jakým předkládající soud prezentoval předložené argumenty, a jeho posouzení povahy smlouvy dotčené v původním řízení. V souladu s judikaturou citovanou v předchozím bodě nemohou takové argumenty vést k závěru o nepřípustnosti předběžné otázky.

123 Kromě toho, když se zabývá definicí pojmu „rámcová dohoda“ a tvrdí, že rámcová dohoda nemusí být nutně uzavřena v souladu s pravidly pro zadávání veřejných zakázek, se společnost E. věnuje věcné podstatě otázky, nikoli její přípustnosti.

124 Z toho vyplývá, že pátá otázka ve věci C-459/23 je přípustná.

K věci samé

125 Podstatou páté otázky předkládajícího soudu ve věci C-459/23 je, zda musí být čl. 1 odst. 4 směrnice 2004/17 ve spojení s článkem 14 a čl. 17 odst. 2 této směrnice vykládán v tom smyslu, že smlouva, která ukládá smluvním stranám povinnost uzavírat prováděcí smlouvy za určitých cenových a množstevních podmínek, spadá pod pojem „rámcová dohoda“ ve smyslu čl. 1 odst. 4 uvedené směrnice a musí být uzavřena podle pravidel pro zadávání veřejných zakázek.

126 V prvé řadě platí, že podle čl. 1 odst. 4 směrnice 2004/17 se rámcovou dohodou rozumí dohoda mezi jedním nebo více zadavateli a jedním nebo více hospodářskými subjekty, jejímž účelem je stanovit podmínky, zejména s ohledem na ceny a případně na předpokládané množství, kterými se budou řídit zakázky zadávané během daného období.

127 Ze samotného znění tohoto ustanovení vyplývá, že rámcová dohoda musí specifikovat období, během něhož se uplatňuje, a upravovat podmínky zadávaných zakázek.

128 Dále s ohledem na judikaturu Soudního dvora musí být pojem „rámcová dohoda“ uvedený v čl. 1 odst. 4 směrnice 2004/17 vykládán zejména ve světle čl. 17 odst. 2 a 3 této směrnice, základních zásad unijního práva, jako je zásada rovného zacházení a transparentnosti, které se použijí při uzavírání rámcové dohody, jak vyplývá z čl. 14 odst. 1 uvedené směrnice, a zákazu stanoveného v čl. 14 odst. 4 téže směrnice zneužívat rámcové dohody nebo je používat způsobem, který by bránil hospodářské soutěži, omezoval ji nebo ji narušoval. Ze znění těchto ustanovení a zásad jako celku vyplývá, že rámcová dohoda musí od počátku určit maximální objem dodávek, které mohou být předmětem následných zakázek, s uvedením jejich maximálního množství nebo hodnoty (obdobně viz rozsudky ze dne 19. prosince 2018, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato – Antitrust a Coopservice, C-216/17, EU:C:2018:1034, body 60, 62 až 67 a 69, jakož i ze dne 17. června 2021, Simonsen & Weel, C-23/20, EU:C:2021:490, body 54 až 58, 61 až 65, 67, 68 a 74).

129 Předkládajícímu soudu přísluší ověřit, zda jsou tyto podmínky splněny, pokud jde o smlouvu dotčenou v původním řízení. V tomto ohledu mu zaprvé přísluší, aby se ujistil, že tato smlouva skutečně vymezuje období, během něhož mohly být na základě uvedené smlouvy uzavřeny smlouvy o nákupu zelených certifikátů. Zadruhé je třeba upřesnit, že pouhé uvedení cenového vzorce použitelného pro účely výpočtu prodejní ceny zelených certifikátů a povinnost zadavatele odkoupit všechny získané zelené certifikáty bez upřesnění konkrétního množství nestačí k tomu, aby bylo možné mít za to, že uvedená smlouva určuje maximální objem dodávek, které mohou být předmětem následných zakázek.

130 Ve druhé řadě, aniž je dotčeno výše uvedené, je třeba připomenout, že podle čl. 16 písm. a) směrnice 2004/17 se tato směrnice s výhradou výjimek uvedených v tomto ustanovení vztahuje na zakázky na dodávky a na služby, jejichž odhadovaná hodnota bez DPH se rovná 387 000 eur nebo je vyšší.

131 Pokud jde o metody výpočtu odhadované hodnoty zakázek a rámcových dohod, z čl. 17 odst. 1 prvního pododstavce první věty směrnice 2004/17 vyplývá, že výpočet odhadované hodnoty zakázky je založen na celkové splatné částce bez DPH odhadované zadavatelem. Podle čl. 17 odst. 2 této směrnice zadavatelé nesmějí obejít použití uvedené směrnice rozdělováním stavebních projektů nebo navrhovaných nákupů za účelem obdržení určitého množství dodávek nebo služeb nebo užíváním zvláštních metod výpočtu odhadované hodnoty zakázek. Podle čl. 17 odst. 3 téže směrnice se u rámcových dohod bere v úvahu nejvyšší odhadovaná hodnota bez DPH všech zakázek zamýšlených pro celou dobu platnosti dohody. Konečně čl. 17 odst. 7 směrnice 2004/17 stanoví, že v případě zakázek na dodávky nebo na služby, které jsou pravidelné povahy nebo které mají být obnovovány během daného období, se odhadovaná hodnota zakázky vypočte na základě buď celkové skutečné hodnoty po sobě jdoucích zakázek stejného druhu zadaných během předchozích dvanácti měsíců nebo předchozího účetního období, nebo celkové odhadované hodnoty po sobě jdoucích zakázek zadaných během dvanácti měsíců následujících po první dodávce nebo během účetního období, je-li delší než dvanáct měsíců.

132 Z těchto ustanovení vyplývá, že jak v případě rámcové dohody podle čl. 17 odst. 3 směrnice 2004/17, tak v případě zakázky na dodávky nebo služby, která je pravidelné povahy nebo má být obnovována během daného období podle čl. 17 odst. 7 této směrnice, se zohlední „odhadovaná

hodnota“ rámcové dohody nebo zakázky. Touto hodnotou je v prvním případě celková odhadovaná hodnota rámcové dohody a v druhém případě odhadovaná hodnota podle alternativních metod stanovených v posledně uvedeném ustanovení za období dvanácti měsíců.

133 V projednávané věci předkládající soud upřesňuje, že hodnota každé z prováděcích smluv, které byly uzavřeny měsíčně na základě smlouvy dotčené v původním řízení, je nižší než prahová hodnota 387 000 eur stanovená v čl. 16 písm. a) směrnice 2004/17. Naproti tomu roční hodnota prováděcích smluv jako celek tuto prahovou hodnotu překračuje.

134 Z výše uvedeného přitom vyplývá, že v takovém případě se zadavatel nemůže při uzavírání těchto smluv bez předchozí výzvy k účasti v soutěži opírat o jednotkovou hodnotu každé z prováděcích smluv dotyčné smlouvy. Takový postup by totiž byl v rozporu se zákazem stanoveným v čl. 17 odst. 2 směrnice 2004/17 obcházet použití této směrnice rozdělováním projektů.

135 Za účelem dodržení tohoto zákazu, jakož i zákazu stanoveného v čl. 14 odst. 4 směrnice 2004/17 zneužívat rámcové dohody nebo je používat způsobem, který by bránil hospodářské soutěži, omezoval ji nebo ji narušoval, má zadavatel v takovém případě na výběr ze dvou možností.

136 První možnost spočívá v zadávání po sobě jdoucích zakázek při dodržení postupů stanovených touto směrnicí pro každou z těchto zakázek.

137 Druhá možnost spočívá v uzavření rámcové dohody v souladu se směrnicí 2004/17 ve smyslu a za dodržení podmínek uvedených v čl. 1 odst. 4 této směrnice a připomenutých v bodech 126 až 128 tohoto rozsudku. V souladu s čl. 40 odst. 3 písm. i) směrnice 2004/17 ve spojení s čl. 14 odst. 2 této směrnice to dále umožňuje zadavateli použít postup bez předchozí výzvy k účasti v soutěži v případě následných zakázek (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 23. dubna 2009, Komise v. Belgie, C-287/07, EU:C:2009:245, bod 104).

138 Z výše uvedeného vyplývá, že v takovém případě, jako je případ ve sporu v původním řízení, měl zadavatel dodržet pravidla pro zadávání veřejných zakázek, a to buď v okamžiku uzavření každé z po sobě jdoucích prováděcích smluv, nebo v okamžiku uzavření dotčené smlouvy jakožto rámcové dohody při dodržení podmínek uvedených v bodech 126 až 128 tohoto rozsudku.

139 S ohledem na všechny výše uvedené důvody je třeba na pátou otázku ve věci C-459/23 odpovědět tak, že čl. 1 odst. 4 směrnice 2004/17 musí být ve spojení s článkem 14 a čl. 17 odst. 2 této směrnice vykládán v tom smyslu, že:

– k tomu, aby smlouva, která zavazuje smluvní strany k uzavírání prováděcích smluv za určitých cenových a množstevních podmínek, spadala pod pojem „rámcová dohoda“ ve smyslu čl. 1 odst. 4 uvedené směrnice, musí uvádět období, během kterého se použije, a určit maximální objem dodávek, které budou moci být předmětem následných zakázek, s uvedením jejich maximálního množství nebo hodnoty, přičemž pouhé uvedení cenového vzorce použitelného pro výpočet hodnoty smluv, jež mají být uzavřeny, a neurčitého závazku uzavírat prováděcí smlouvy není pro tento účel dostačující;

– pokud odhadovaná hodnota smluv, které mají být uzavřeny v průběhu daného období podle rámcové dohody nebo v rámci zakázek pravidelné povahy nebo zakázek, které mají být obnovovány, vypočtená na základě čl. 17 odst. 3 a 5 směrnice 2004/17, překročí prahovou hodnotu stanovenou v čl. 16 písm. a) této směrnice, musí zadavatel buď zadat každou z po sobě jdoucích zakázek v souladu s postupy stanovenými uvedenou směrnicí, nebo zadat

v souladu s touto směrnicí rámcovou dohodu ve smyslu a za podmínek uvedených v čl. 1 odst. 4 téže směrnice.

K šesté otázce ve věci C-459/23

K přípustnosti

140 Společnost E. má za to, že šestá otázka ve věci C-459/23 je nepřípustná z důvodu, že je pro spor v původním řízení irelevantní. Na rozdíl od předpokladu, z něhož tato otázka vychází, není totiž smlouva dotčená v původním řízení zakázkou, ale smlouvou ukládající zadání zakázky. Nemohla být tedy uzavřena v rozporu s pravidly pro zadávání veřejných zakázek.

141 Ve světle judikatury citované v bodě 121 tohoto rozsudku a z důvodu uvedeného v jeho bodě 122 musí být tato námitka zamítnuta. Šestá otázka ve věci C-459/23 je tudíž přípustná.

K věci samé

142 Podstatou šesté otázky předkládajícího soudu ve věci C-459/23 je, zda musí být čl. 2d odst. 1 písm. a) směrnice 92/13 vykládán v tom smyslu, že se na uzavření smlouvy v rozporu s pravidly pro zadávání veřejných zakázek vztahuje sankce stanovená v tomto ustanovení.

143 Článek 2d odst. 1 směrnice 92/13 stanoví, že předchozí neuveřejnění oznámení o zahájení zadávacího řízení v *Úředním věstníku Evropské unie*, aniž je to přípustné podle ustanovení směrnice 2004/17, způsobuje neúčinnost dotčené zakázky.

144 Tento článek 2d byl vložen do původního znění směrnice 92/13 směrnicí 2007/66. Unijní normotvůrce vysvětlil provedené změny, když v bodě 13 odůvodnění směrnice 2007/66 uvedl, že za účelem boje proti protiprávnímu přímému zadávání zakázek, které Soudní dvůr označil v rozsudku ze dne 11. ledna 2005, Stadt Halle a RPL Lochau (C-26/03, EU:C:2005:5, body 36 a 37), za nejzávažnější porušení unijního práva v oblasti zadávání veřejných zakázek ze strany veřejného zadavatele či zadavatele, by měly být stanoveny účinné, přiměřené a odrazující sankce, a smlouva uzavřená na základě protiprávního přímého zadání zakázky by proto měla být v zásadě považována za neúčinnou. V bodě 14 odůvodnění směrnice 2007/66 normotvůrce upřesnil, že neúčinnost je nejúčinnějším způsobem obnovení hospodářské soutěže a vytvoření nových obchodních příležitostí pro hospodářské subjekty, které byly protiprávně zbaveny možnosti účastnit se zadávacího řízení, a že přímé zakázky ve smyslu směrnice 2007/66 by měly zahrnovat všechny zakázky zadané bez předchozího zveřejnění oznámení o zahájení zadávacího řízení v *Úředním věstníku Evropské unie*, což odpovídá postupu bez výzvy k účasti v soutěži ve smyslu směrnice 2004/17 (obdobně viz rozsudek ze dne 17. června 2021, Simonsen & Weel, C-23/20, EU:C:2021:490, bod 85).

145 Z článku 2d odst. 1 písm. a) směrnice 92/13 vykládaného ve světle bodů 13 a 14 odůvodnění směrnice 2007/66 vyplývá, že unijní normotvůrce měl při přijímání směrnice 2007/66 v úmyslu zavést do použitelného práva přísnou sankci, jejíž uplatnění by však mělo být omezeno na nejzávažnější případy porušení unijního práva v oblasti veřejných zakázek, a sice na případy, kdy byla zakázka zadána přímo bez předchozího uveřejnění oznámení o zahájení zadávacího řízení v *Úředním věstníku Evropské unie* (obdobně viz rozsudek ze dne 17. června 2021,, Simonsen & Weel, C-23/20, EU:C:2021:490, bod 86).

146 Z toho vyplývá, že čl. 2d odst. 1 písm. a) směrnice 92/13 se použije na každou situaci, kdy zadavatel neoprávněně zadal zakázku bez předchozího zveřejnění oznámení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

147 Je pravda, že v souladu s čl. 2d odst. 2 prvním pododstavcem směrnice 92/13 stanoví důsledky v případě považování zakázky za neúčinnou vnitrostátní právo. Nic to nemění na tom, že toto ustanovení v žádném případě nezamýšlí zachování nebo kontinuitu zakázky zadané bez odpovídajícího předchozího zveřejnění.

148 S ohledem na všechny výše uvedené důvody je třeba na šestou otázku ve věci C-459/23 odpovědět tak, že čl. 2d odst. 1 písm. a) směrnice 92/13 musí být vykládán v tom smyslu, že se na uzavření smlouvy v rozporu s pravidly pro zadávání veřejných zakázek vztahuje sankce stanovená v tomto ustanovení.

K sedmé otázce ve věci C-459/23

K přípustnosti

149 Společnost E. tvrdí, že sedmá otázka ve věci C-459/23 je pro spor v původním řízení irelevantní. Tato společnost opakuje odůvodnění již uvedené v bodě 140 tohoto rozsudku. Kromě toho ke zneužití práva může dojít pouze tehdy, pokud se jeden z účastníků řízení domáhá určení relativní neplatnosti dotčené smlouvy. Společnost E. se přitom u předkládajícího soudu domáhá určení absolutní neplatnosti smlouvy dotčené v původním řízení, tedy prohlášení její nicotnosti.

150 Tento argument je třeba odmítnout v souladu s judikaturou připomenutou v bodě 121 tohoto rozsudku a z důvodů uvedených v jeho bodech 122 a 123. Sedmá otázka ve věci C-459/23 je tudíž přípustná.

K věci samé

151 Podstatou sedmé otázky předkládajícího soudu ve věci C-459/23 je, zda musí být zásada zákazu zneužití práva vykládána v tom smyslu, že brání tomu, aby se zadavatel mohl domáhat zrušení smlouvy, kterou uzavřel s dodavatelem, z důvodu, že tato smlouva byla uzavřena v rozporu s pravidly pro zadávání veřejných zakázek, i když skutečným důvodem této žaloby je snížení rentability plnění uvedené smlouvy.

152 V souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora se jednotlivci nemohou podvodně nebo zneužívajícím způsobem dovolávat unijních norem, neboť zásada zákazu podvodného jednání a zneužití práva je obecnou zásadou unijního práva, již musí jednotlivci dodržovat. Použití unijní právní úpravy totiž nemůže být rozšířeno až do té míry, že by zahrnovalo i úkony prováděné s cílem získat podvodně nebo zneužívajícím způsobem výhody stanovené unijním právem (rozsudky ze dne 6. února 2018, Altun a další, C-359/16, EU:C:2018:63, body 48 a 49, jakož i citovaná judikatura, a ze dne 11. července 2018, Komise v. Belgie, C-356/15, EU:C:2018:555, bod 99).

153 Ke konstatování existence zneužívajícího jednání je zapotřebí naplnění objektivního a subjektivního prvku (rozsudky ze dne 13. března 2014, SICES a další, C-155/13, EU:C:2014:145, bod 31, jakož i ze dne 28. července 2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, bod 38).

154 Pokud jde zaprvé o objektivní prvek, jeho zjištění vyžaduje, aby ze všech objektivních skutečností vyplývalo, že i přes formální dodržení podmínek stanovených unijní právní úpravou nebylo dosaženo cíle sledovaného touto právní úpravou (rozsudky ze dne 14. prosince 2000, Emsland-Stärke, C-110/99, EU:C:2000:695, bod 52, a ze dne 28. července 2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, bod 39).

155 Zadruhé k takovému zjištění je rovněž zapotřebí subjektivního prvku v tom smyslu, že ze všech objektivních skutečností musí vyplývat, že hlavním účelem dotčených transakcí je získání neoprávněné výhody. Zákaz zneužívajících praktik totiž není relevantní, pokud dotčená plnění mohou mít jiné odůvodnění než pouhé dosažení výhody (rozsudky ze dne 14. prosince 2000, Emsland-Stärke, C-110/99, EU:C:2000:695, bod 53, a ze dne 28. července 2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, bod 40).

156 Předkládajícímu soudu přísluší, aby v souladu s důkazními pravidly vnitrostátního práva ověřil, nebude-li tím narušena účinnost unijního práva, zda jsou ve sporu v původním řízení naplněny základní prvky zneužívající praktiky (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 14. prosince 2000, Emsland-Stärke, C-110/99, EU:C:2000:695, bod 54 a citovaná judikatura, jakož i ze dne 28. července 2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, bod 42).

157 Za účelem poskytnutí užitečné odpovědi předkládajícímu soudu je nicméně třeba upřesnit, že v případě, že by zakázka byla zadána bez předchozí výzvy k účasti v soutěži v rozporu s požadavky směrnice 2004/17, objektivní prvek chybí. V takovém případě totiž nelze mít za to, že podmínky stanovené unijní právní úpravou byly formálně dodrženy.

158 Vzhledem k tomu, že podmínky týkající se existence objektivního a subjektivního prvku jsou kumulativní, nelze zneužití konstatovat v případě uvedeném v bodě 151 tohoto rozsudku, který je předmětem sedmé otázky ve věci C-459/23.

159 S ohledem na všechny výše uvedené důvody je třeba na sedmou otázku ve věci C-459/23 odpovědět tak, že zásada zákazu zneužití práva musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání tomu, aby se zadavatel mohl domáhat zrušení smlouvy, kterou uzavřel s dodavatelem, z důvodu, že tato smlouva byla uzavřena v rozporu s pravidly pro zadávání veřejných zakázek, ačkoli skutečným důvodem tohoto návrhu je snížení rentability plnění uvedené smlouvy.

K nákladům řízení

160 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původních řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporům probíhajícím před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

1) Článek 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU musí být ve spojení s článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie

vykládán v tom smyslu, že

nebrání opatřením přijatým předsedou vnitrostátního soudu, která spočívají v pověření soudců přidělených k určitému kolegiu tohoto soudu, aby dočasně rozhodovali v jiném kolegiu uvedeného soudu, přičemž tito soudci nadále rozhodují ve svém domovském kolegiu, přestože s tímto pověřením nesouhlasili, přestože nemají k dispozici žádný opravný prostředek k jeho napadení, přestože uvedené pověření s sebou nese zvýšení pracovního zatížení dotyčných soudců a vyžaduje jejich zapojení do záležitostí, které se netýkají oblasti jejich specializace, a přestože tento předseda byl k témuž soudu jmenován za podmínek neslučitelných s požadavky vyplývajícími z čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU, jsou-li taková opatření založena na legitimních důvodech souvisejících zejména s řádným výkonem spravedlnosti, jsou-li přijata na základě vnitrostátních pravidel, jimiž se řídí daný soud, jsou dočasná a časově přesně vymezená, nezpochybňují přidělení dotčených soudců k jejich domovskému kolegiu a nevedou k jejich služebnímu znevýhodnění ani k odebrání věcí, které jim byly dříve přiděleny.

2) **Článek 3 odst. 3 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/17/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb ve znění nařízení Komise (ES) č. 1177/2009 ze dne 30. listopadu 2009**

musí být ve spojení s čl. 20 odst. 1 směrnice 2004/17 v platném znění vykládán v tom smyslu, že

nákup zelených certifikátů veřejným podnikem obchodujícím s elektřinou ve smyslu čl. 2 druhého pododstavce písm. k) a l) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a o změně a následném zrušení směrnic 2001/77/ES a 2003/30/ES představuje činnost vykonávanou za účelem dodávky elektřiny do pevných sítí určených k poskytování služby veřejnosti v souvislosti s výrobou, dopravou nebo distribucí elektřiny.

3) **Článek 1 odst. 4 směrnice 2004/17 ve znění nařízení č. 1177/2009**

musí být ve spojení s článkem 14 a čl. 17 odst. 2 směrnice 2004/17 v platném znění vykládán v tom smyslu, že

– **k tomu, aby smlouva, která zavazuje smluvní strany k uzavírání prováděcích smluv za určitých cenových a množstevních podmínek, spadala pod pojem „rámcová dohoda“ ve smyslu čl. 1 odst. 4 směrnice 2004/17 v platném znění, musí uvádět období, během kterého se použije, a určit maximální objem dodávek, které budou moci být předmětem následných zakázek, s uvedením jejich maximálního množství nebo hodnoty, přičemž pouhé uvedení cenového vzorce použitelného pro výpočet hodnoty smluv, jež mají být uzavřeny, a neurčitého závazku uzavírat prováděcí smlouvy není pro tento účel dostačující;**

– **pokud odhadovaná hodnota smluv, které mají být uzavřeny v průběhu daného období podle rámcové dohody nebo v rámci zakázek pravidelné povahy nebo zakázek, které mají být obnovovány, vypočtená na základě čl. 17 odst. 3 a 5 směrnice 2004/17 v platném znění, překročí prahovou hodnotu stanovenou v čl. 16 písm. a) směrnice 2004/17 v platném znění, musí zadavatel buď zadat každou z po sobě jdoucích zakázek v souladu s postupy stanovenými směrnicí 2004/17 v platném znění, nebo zadat**

v souladu se směrnicí 2004/17 v platném znění rámcovou dohodu ve smyslu a za podmínek uvedených v čl. 1 odst. 4 směrnice 2004/17 v platném znění.

4) **Článek 2d odst. 1 písm. a) směrnice Rady 92/13/EHS ze dne 25. února 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se uplatňování pravidel Společenství pro postupy při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a telekomunikací ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/66/ES ze dne 11. prosince 2007**

musí být vykládán v tom smyslu, že

uzavření smlouvy v rozporu s pravidly pro zadávání veřejných zakázek podléhá sankci stanovené v tomto ustanovení.

5) **Zásada zákazu zneužití práva musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání tomu, aby se zadavatel mohl domáhat zrušení smlouvy, kterou uzavřel s dodavatelem, z důvodu, že tato smlouva byla uzavřena v rozporu s pravidly pro zadávání veřejných zakázek, i když skutečným důvodem tohoto návrhu je snížení rentability plnění uvedené smlouvy.**

Podpisy